

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” – ШТИП

Правен факултет - Кочани

Дарко Ристов

**ПРИЧИНИ ЗА ДОЛГОТО ТРАЕЊЕ НА СТЕЧАЈНИТЕ ПОСТАПКИ ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

-МАГИСТЕРСКИ ТРУД-

Штип, Април 2011

Комисија за оценка и одбрана

Ментор: Лјупчо Блажевски
Проф. д-р; Правен факултет-Кочани

Претседател: Војо Беловски
Доц. д-р; Правен факултет-Кочани

Член Стеван Алексоски
Проф. д-р; Правен факултет-Кочани

Датум на одбрана:

Датум на промоција:

Посветено
на мојот син
Мартин

Причини за долгото траење на стечајните постапки во Република Македонија

Краток извадок

Стечајната постапка претставува правен механизам за заедничко подмирување на доверителите на должникот кој е неспособен да врши плаќање на обврските кон доверителите. Успешното, ефикасно и брзо спроведување на стечајната постапка е доказ за праведноста на правосудството во рамките на една земја.

Постоењето на ефикасен стечаен систем е неопходен за економијата на една земја бидејќи истиот обезбедува сигурност на доверителите, закрепнување на претпријатијата со финансиски потешкотии и брзо враќање на блокираните средства во употреба.

По дефиниција стечајната постапка е итна постапка, бидејќи средствата кои се во сопственост на стечајниот должник секој ден губат од својата вредност, па затоа е потребно стечајната постапка да биде ефикасна и временски ограничена со што би се зачувала вредноста на имотот на должникот, а со тоа ќе се заштитат и интересите на доверителите кои треба да се подмират од имотот на должникот и интересите на вработените кои очекуваат повторно да се вратат на работа кај должникот.

Во овој труд се истражуваат причините за долгото траење на стечајните постапки во Република Македонија од различни аспекти, односно од аспект на распределбата на стечајни предмети по судови, распределбата на стечајни предмети по стечајни управници, слабостите на законодавството во Република Македонија кое ја регулира оваа правна област, како и од аспект на судските постапки кои се водат во судовите во Република Македонија, а кои се од значајност за траењето на стечајните постапки. Во заклучокот од овој труд се дадени предлози за она што треба во иднина да се преземе во Република Македонија за стечајните постапки да траат пократко време.

КЛУЧНИ ЗБОРОВИ: стечаен должник, доверител, стечаен управник, одбор на доверители, собрание на доверители

Grounds for the long duration of bankruptcy procedures in the Republic of Macedonia.

Abstract

The bankruptcy proceeding represents a legal mechanism for mutual settlement of the debtor's creditors who is unable to carry out payment of the liabilities to creditors. Successful, effective and fast enforcement of the bankruptcy proceeding is a proof of the righteousness of the the judiciary within a country.

Effective bankruptcy system is essential for the economy because it provides security to creditors, recovery of enterprises with financial difficulties and a quick return in use of blocked funds.

By definition, the bankruptcy proceeding requires urgency, because the assets owned by the bankruptcy debtor lose its value on daily basis, thus it is necessary for the bankruptcy procedure to be effective and time-limited so the value of the debtor's assets would be kept, providing the protection of the creditors' interests which are to be settled by the debtor's assets and employee's interests who expect to return on working for the debtor.

This Master Thesis explores the grounds for the long duration of bankruptcy proceedings, ie distribution of cases to bankruptcy trustees, the weaknesses of the legislation in Republic of Macedonia regulating this legal field and in terms of judicial proceedings conducted by the courts in Macedonia which affect the duration of the bankruptcy proceedings.

In the conclusion of this paper are given proposals for what should be undertaken in future to shorten duration of the bankruptcy procedure in Macedonia.

KEY WORDS: bankruptcy debtor, creditor, trustee, Board of Trustees, Assembly of Creditors

СОДРЖИНА

1.ВОВЕД	8
2.МЕТОДИ НА ИСТРАЖУВАЧКАТА РАБОТА	9
3.ПОИМ ЗА СТЕЧАЈ И СТЕЧАЈНА ПОСТАПКА И КРАТОК ИСТОРИСКИ ОСВРТ НА СТЕЧАЈНОТО ЗАКОНОДАВСТВО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	10
3.1.Поим за стечај.....	10
3.2. Развој на стечајното законодавство во Европа и светот.....	12
3.3.Развој на стечајното законодавство во Република Македонија.....	16
3.3.1.Закон за присилно порамнување,стечај и ликвидација.....	18
3.3.2.Закон за стечај од 1997 година.....	21
3.3.3.Закон за стечај од 2006 година.....	28
4.ТРАЕЊЕ НА СТЕЧАЈНИТЕ ПОСТАПКИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	33
4.1.Стечајни постапки распоредени по судови.....	39
4.1.1.Стечајни постапки по судови по Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација.....	39
4.1.2.Стечајни постапки по судови по Законот за стечај од 1997 година.....	40
4.1.3.Стечајни постапки по судови по Законот за стечај од 2006 година.....	41
4.2.Заклучени стечајни постапки по судови во Република Македонија.....	42
4.2.1.Заклучени стечајни постапки по судови по Законот за стечај од 2006 година.....	42
4.2.2. Заклучени стечајни постапки по судови по претходните закони кои се во примена.....	44

4.3. Распределбата на стечајни предмети по стечајни управници како причина за долгото траење на стечајните постапки во Република Македонија	48
4.3.1. Број на лиценцирани стечајни управници во Република Македонија по Законот за стечај од 2006 година	48
4.3.2. Распределба на стечајните постапки по стечајни управници	51
4.4. Законската регулатива како причина за долгото траење на стечајните постапки во Република Македонија	56
4.4.1. Закон за присилно порамнување, стечај и ликвидација	57
4.4.2. Закон за стечај од 1997 година	59
4.4.3. Закон за стечај од 2006 година	61
5. ПРИЧИНИ КОИ ВЛИЈААТ ЗА ДОЛГОТО ТРАЕЊЕ НА СТЕЧАЈНИТЕ ПОСТАПКИ	64
5.1. Водењето на судски и управни постапки за побивање на правни дејства и упис на имотот на стечајниот должник во катастар	65
5.2. Изречена привремена мерка-забрана на располагање со стечајната маса	68
5.3. Водењето на судски постапки за наплата на побарувања од должници на должникот	69
5.4. Водењето на судски спорови за оспорени побарувања	69
5.5. Други причини за долго траење на стечајните постапки	71
5.6. Непостоење книговодствена документација	72
5.7. Впаричување на имотот на стечајниот должник	72
5.8. Собранието на доверители нема донесено одлука за начинот на водење на стечајната постапка	74
6. ЗАКЛУЧОК	78
7. ДОДАТОК	82
8. КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА	83

1.ВОВЕД

Стечајната постапка е сложена (комплексна) судска постапка во чиешто спроведување, покрај стечајниот судија, учествуваат и вонсудски органи како што се стечајниот управник, одборот на доверители и собранието на доверители.

Токму поради комплексноста на стечајната постапка и учеството на повеќе (судски и вонсудски) органи во постапката, потребно е со големо внимание да се пристапи кон утврдувањето на причините кои влијаат на долгото траење на стечајните постапки во Република Македонија.

Структурата на овој магистерски труд се состои од шест поглавја.

Во второто поглавје од овој труд ќе ги наведам методите кои се применети при истражувањето; во третото поглавје ќе го дефинирам поимот стечај и ќе дадам краток историски осврт на стечајното законодавство во Република Македонија. Во четвртото поглавје ќе се осврнам на траењето на стечајните постапки во Република Македонија, и на распределбата на стечајни постапки по судови со цел да утврдам дали бројот на стечајни предмети по судови влијае на нивната ефикасност, односно дали бројот на стечајни предмети по судови влијае на траењето на стечајните постапки. Понатаму ќе се осврнам на распределбата на стечајни предмети по стечајни управници за да утврдам дали бројот на стечајни предмети по стечајни управници влијае на нивната ефикасност. Во овој труд ќе се осврнам и на законската регулатива во Република Македонија како причина за долгото траење на стечајните постапки, а во петтото поглавје од добиените податоци од Одделението за стечај при Министерството за економија на Република Македонија за стечајните постапки во Република Македонија и од спроведената анкета на лиценцираните стечајни управници во Република Македонија ќе се обидам да ги утврдам причините кои влијаат на долгото траење на стечајните постапки во Република Македонија, за на крај, во шестото поглавје од трудот врз основа на добиените резултати од претходното истражување да го изнесам заклучокот со кој ќе утврдам што треба да се преземе во иднина за да се скрати времетраењето на стечајните постапки во Република Македонија.

2.МЕТОДИ НА ИСТРАЖУВАЧКАТА РАБОТА

При изработката на овој магистерски труд ќе примена повеќе методи на истражување, како што се: анализа на содржината, анкетање на лиценцираните стечајни управници, по што ќе примена одредени статистички методи и техники на заклучување, како што се χ^2 -тестот кој претставува техника на статистичко заклучување, ќе го примена Pearson-овиот коефициент или Коефициент на проста праволиниска корелација за да ја утврдам квантитативната врска помеѓу одредени појави.

Во магистерскиот труд ќе се обидам одредени статистички податоци да ги прикажам табеларно и графички со цел да бидат претставени што е можно попрегледно и од нив визуелно да може да се забележи движењето на одредени појави, а со тоа да можат да се донесат и одредени заклучоци.

Во првиот дел од трудот во којшто ќе го дефинирам поимот стечај и ќе дадам краток историски осврт на стечајното законодавство во Република Македонија, ќе го примена историскиот метод, а во трудот ќе го примена и компаративниот метод со којшто ќе се обидам да извршам одредени споредби на трите Закони за стечај кои се во примена во Република Македонија.

Со помош на компаративниот метод ќе можам да извршам и споредби на одредени податоци по години и по закони кои се во примена, а кои се поврзани со движењето на стечајните постапки во Република Македонија.

Ќе ги примена сите овие методи и техники со цел полесно и посигурно да можам да ги утврдам и објаснам причините кои влијаат на долготраењето на стечајните постапки во Република Македонија, што е и крајната цел на изработката на овој магистерски труд.

3.ПОИМ ЗА СТЕЧАЈ И СТЕЧАЈНА ПОСТАПКА И КРАТОК ИСТОРИСКИ ОСВРТ НА СТЕЧАЈНОТО ЗАКОНОДАВСТВО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3.1.Поим за стечај

Стечајната постапка претставува правен механизам за заедничко подмирување на доверителите од имотот на должникот кој е неспособен да врши плаќање на обврските спрема доверителите.

Зборот стечај потекнува од латинскиот збор *concursum*, каде што префиксот *con* означува нешто заедничко, а глаголот *currere* значи да се трча, што заедно во превод би значело 'заеднички да се трча кон некоја цел врз основа на одредени правила'.

Стечајната постапка кај нас се смета како фатален исход, односно како смрт на правното лице. Ваквото сфаќање е резултат на наследството кое останало од претходниот социјалистички систем кој идеолошки не го признаваше неуспехот на претпријатијата.

Во одредени бивши социјалистички држави дури се одело до таму што стечајот на претпријатијата со закон бил забранет, така што загубите на одредени претпријатија кои ги исполнувале условите за стечај биле покривани од страна на државата преку субвенции или некој друг облик на буџетско финансирање. Ваквиот начин на решавање на проблемите на претпријатијата имало реперкусии на микро ниво, каде што се губела мотивацијата на правните лица да се однесуваат рационално, како и самостојно да се носат со финансиските проблеми бидејќи зад нив стоела државата која секогаш кога ќе се појавел финансиски проблем била тука за да им го реши.

Токму ваквиот однос на државата кон неефикасното работење на правните лица имаше негативни последици кои придонесоа запропаѓање на голем број на претпријатија кон крајот на минатиот век.

Во изминатиот период по осамостојувањето на Република Македонија стечајната постапка погрешно се поистоветуваше со постапката за приватизација. Ваквото поистоветување беше резултат на тоа што во тоа време во Република Македонија се водеа стечајни постапки над правни лица кои беа во општествена сопственост, така што преку стечајната постапка

имотот на овие правни лица се впаричуваше-продаваше на купувачи кои располагаа со приватен капитал.

Постоењето на ефикасен стечаен систем е неопходен за економијата на една земја, бидејќи истиот обезбедува сигурност на доверителите, закрепнување на претпријатијата со финансиски потешкотии и брзо враќање на блокираните средства во употреба. По дефиниција, стечајната постапка е итна постапка, бидејќи средствата кои се во сопственост на стечајниот должник секој ден губат од својата вредност, па затоа е потребно стечајната постапка да биде ефикасна и временски ограничена, со што би се зачувала вредноста на имотот на должникот, а со тоа ќе се заштитат интересите и на доверителите кои треба да се подмират од имотот на должникот и интересите на вработените кои очекуваат повторно да се вратат на работа кај должникот.

Стечајната постапка честопати скратено се именува и како стечај.

Стечајот како институт на правото на друштвата во правна смисла може да се дефинира и како непосакуван начин на престанок на правниот субјективитет на едно трговско друштво.

Во економска смисла стечајот претставува инструмент на пазарот, кој врши селекција на здравите и успешни трговски друштва, за да можат да опстојат на пазарот, за разлика од оние кои не се здрави.

Стечајната постапка претставува збир на посебни постапки кои се спроведуваат во случај кога ќе бидат исполнети законските услови.

Целта на стечајната постапка е преку генерална егзекуција на имотот на должникот да бидат подмирени побарувањата на доверителите.

Денес стечајот најчесто се дефинира како состојба во која должникот не може да ги извршува своите обврски кон доверителите и од друга страна принудно извршување на побарувањата на сите доверители на имотот на должникот, што доведува до губење на правниот субјективитет на стечајниот должник.

За да се отвори стечајна постапка на имотот на стечајниот должник, потребно е истиот да е неспособен за плаќање, односно должникот да е неликвиден.

Под неликвидност се подразбира секоја состојба која се поврзува со трајна спреченост правниот субјект да ги подмирува своите обврски спрема доверителите.

Материјално-правна претпоставка за отворање на стечајна постапка е настанување на одредена економско-финансиска состојба кај должникот. Таа економско-финансиска состојба кај должникот е инсолвентност или потрајна неспособност за плаќање.

Инсолвентност (анг.insolvency, германски Zahlungsunfähigkeit, Insolvenz, француски insolvabilité) е неспособност за плаќање, состојба во која друштвото или друго правно лице, односно физичко лице не е во можност да ги подмири доспеаните обврски за плаќање во роковите на нивно доспевање-таканаречена техничка инсолвентност.¹

Може да се појави и како привремена инсолвентност во која друштвото има одредени застои во плаќањето на доспеаните обврски, или, пак, како трајна инсолвентност во која друштвото потполно престанало да ги плаќа своите обврски, па поради тоа се наоѓа пред стечај.

Изразот инсолвентност означува и состојба во која долговите на друштвото ја надминуваат вредноста на неговиот имот, т.е. кога нето имотот на друштвото станува негативен, т.н. правна или билансна инсолвентност.

И во двата случаи, инсолвентноста предизвикува тешки последици за континуитетот на работењето на друштвото, бидејќи доверителите преземаат акција за заштита на своите интереси кај инсолвентниот должник.

Инсолвентноста се смета како основна финансиска причина за стечај на друштвото.

3.2. Развој на стечајното законодавство во Европа и светот

Должничко-доверителските односи имаат историја колку и постоењето на човештвото. Првите одредби со кои била регулирана постапката во која должникот не можел да ги исполни достасаните, а ненаплатени обврски, се среќаваат во Римското право, односно во Законот на дванаесетте таблици, како и во подоцнежните кодификации на граѓанското право како дел од Римското право. Во тоа време било воведено должничкото ропство за лицата кои имале долгови спрема одредени доверители.

¹<http://wmd.hr/rjecnik-pojmovi-i/web/insolventnost>

Хамурабиевиот закон во осумнаесеттиот век п.н.е. пропишувал должничко ропство како начин на решавање на должничко-доверителските односи.

Според Законот на дванаесетте таблици, должникот кој немало да ги подмири своите обврски бил доведуван на пазарот во Рим и таму пред преторот² бил јавно повикуван на лице место лично тој или негов близок сродник да го исплати долгот кој го должел спрема доверителот. Доколку долгот не бил исплатен, еден од доверителите кој ќе го определил преторот го врзувал должникот и го водел во приватен затвор. Доверителот можел да го држи должникот во својот затвор 60 дена, во кој рок морал да го доведува должникот на форумот-пазарот три пати во пазарни денови, извикувајќи ги точно износите на долгот во случај некој да сака да плати и така да го ослободи должникот.

Во случај да не бил платен долгот, доверителите можеле да го продадат должникот надвор од Рим, или да го убијат, бидејќи Римјанин не можел да биде роб во Рим.

Доколку имало повеќе доверители тогаш тие можеле да го сечат должникот на делови. Ваквото свирепо извршување со цел да се одмаздат на должникот во подоцнежниот период на развојот на Римската Република било ублажено, така што извршувањето на обврската на должникот било насочено кон имотот на должникот.

Преторот донесувал два декрета.

Со првиот декрет на еден од доверителите го предавал имотот на должникот (*mission in bona*) и тој доверител влегувал во владение на имотот на должникот во интерес на сите доверители.

Другиот декрет (после 30 дена) наложувал доверителите помеѓу себе да изберат еден доверител кој ќе го продаде имотот на должникот. Тој доверител составувал листа на побарувања, составувал список на имотот на должникот и сето тоа подоцна го изложувал на јавна продажба (*venditiobonorum*).

Ако ги занемариме свирепостите кои постоеле во тоа време, имајќи предвид дека тоа било време на робовладетелство, можеме да уочиме дека

²Судијата во стариот Рим се викал претор.

функцијата на стечаен управник ја вршел доверител, т.е. не постоел посебен орган или посебно лице кое ја вршело таа должност.

Во средниот век институтот стечај се развивал во градовите на северна Италија, како што е Венеција, каде што била жива трговската активност, а подоцна се пренесува во градовите во Германија и во градовите во Франција.

Во средниот век, таму каде што имало стечај настанувале тешки последици за личноста на должникот. Биле преземани мерки на тортура, како презадолжениот должник да го продаде целиот свој имот, и по правило во овој период стечаен должник можел да биде само трговец.

Во самото водење на стечајната постапка доминантна улога играл судот.

Развојот на стечајното законодавство во денешна смисла започнало уште во 16 век во тогаш најразвиените трговски области во Европа.

Први стечајни правила во форма на Закон за стечај биле донесени од страна на градските власти на Антверпен во Холандија во 1515 година, кој тогаш бил светски трговски центар, со цел да се спречи бегство на должниците од територијата на Холандија.

Во 1542 година во Англија е донесен закон со кој прв пат се воведени принципи на кои почива и денешното модерно стечајно законодавство, а тие принципи се:

- колективно подмирување на доверителите и
- рамноправна распределба на имотот на должникот
сразмерно на побарувањата на доверителите

Во Франција стечајната област прв пат законски била регулирана во 1808 година, кога од страна на Наполеон бил донесен CODE DE COMERCE чии одредби во третата книга се однесувале на стечајот.

Задачата на францускиот стечај била не само да го заштити доверителот, туку да му користи и на должникот во случај да не може да се порамни со своите доверители. Овој закон, кој подоцна бил пример на многу законодавства, ја назира активноста на стечаен управник кој подоцна во современите западни земји и законодавства како институт ќе биде многу сериозно и детално разработен.

Со овој закон, кој подоцна бил прифатен како Француски граѓански законик, била предвидена точна и прецизна постапка за подмирување на доверителите од инсолвентниот должник.

Основно правило на одредбите за подмирување на доверителите од инсолвентните должници било дека никој не треба да создава обврски кои не може да ги исполни, без оглед на својата положба или статус.

Во Европа, освен францускиот модел, се развивале и германскиот и англо-саксонскиот модел на закони за решавање на инсолвентноста.

Во Кралството Југославија, иако претежно аграрна држава, бил донесен посебен закон за инсолвентноста под влијание на францускиот модел и тој закон се применувал сè до месец април 1941 година, односно до капитулацијата на Кралството Југославија.

Во времето на социјализмот, кога сопственоста била на народот и општеството, било воведено планско производство кое било застапено во сите земји на Источна Европа.

Во социјализмот државата ги решавала проблемите со инсолвентноста преку свои инструменти, па затоа во овој период постоело отсуство на одредби за стечај и стечајна постапка, сè до 1989 година кога бил донесен Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација.

Во периодот до донесувањето на Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација, проблемите со инсолвентните претпријатија се решавале преку воведување на принудна управа и принудни управници од страна на извршните совети на општините на чија територија се наоѓало седиштето на инсолвентното претпријатие.

Со принудната управа претпријатието кое е инсолвентно и понатаму опстојувало и работело, со тоа што функционирањето на претпријатието го помагале управници, па доколку планот за подобрување на претпријатието се остварел, или пак било прифатено порамнување на доверителите, тогаш должникот-претпријатието повторно стекнувало право слободно да располага со својот имот. Додека претпријатието е под принудна управа, поставениот управник се грижел и го помагал работењето на претпријатието. Доколку, пак, не успеела принудната управа и претпријатието економски не застанело на здрави нозе, тогаш се ликвидирал имотот на претпријатието и истото престанувало да постои.

На крајот на 70-тите години од минатиот век во Соединетите Американски Држави е направен прв значаен чекор во создавањето на квалитетно стечајно законодавство.

Тогаш за прв пат е воведен институтот реорганизација на стечајниот должник, како мерка со која се спречувало неговото банкротство или неговото гасење.

Суштината на реорганизацијата се состоела во примена на разни мерки за зачувување на континуитетот на работење на стечајниот должник, а од друга страна се овозможувало доверителите да си ги наплатат своите побарувања. Значи со реорганизацијата се постигнувале две цели, и тоа:

- Зачувување на финансиската дисциплина на должникот со можност за наплата на побарувањата на доверителите, и
- Спречување на понатамошно пропаѓање на доверителите за кои можело да се заклучи дека е можно истите да опстојат

Историскиот развој на стечајното законодавство во Европа и во светот имало влијание и врз појавата и развојот на стечајното законодавство во Република Македонија.

Стечајното законодавство во Република Македонија се појавува и се развива многу подоцна, така што одредени принципи кои постојат во стечајното законодавство во нашата држава се преземени од стечајните законодавства на европските земји кои во оваа област имаат и поголема традиција и поголема практична примена.

3.3.Развој на стечајното законодавство во Република Македонија

Во Република Македонија, историски гледано, по Втората светска војна може да се направи разлика во примената на правилата со кои е регулирана стечајната материја.

Во периодот на административното управување со стопанството, правилата што ја регулирале стечајната материја воопшто не се применувале.

Во 1953 година била донесена Уредба за престанок на претпријатија и дуќани, така што со оваа уредба биле воведени институтите: присилна

ликвидација, редовна ликвидација, санација надвор од постапката за присилна ликвидација и порамнување надвор од постапката на присилна ликвидација.

Институтот присилна ликвидација по својата суштина одговарал на поимот стечај.

Во 1965 година со стопанската реформа бил донесен Законот за присилно порамнување и стечај. Со овој закон за првпат во Република Македонија бил воведен институтот стечај како генерална егзекуција на целокупниот имот на стечајниот должник, а со овој закон многу попрецизно биле разработени и институтот присилно порамнување, како и другите институти поврзани со стечајот. Со овој закон е предвидено дека како услов за отворање на стечајна постапка се зема неуспешното санирање на претпријатието, со тоа што причина за отворање на стечајната постапка е инсолвентноста.

Овој закон бил заснован на францускиот концепт за стечај и предвидува покренување на стечај, меѓутоа во пракса се применувал многу рестриктивно.

Со измените на овој закон во 1974 година доверителите биле поделени на исплатни редови, така што важело начелото на еднаквост на доверителите.

До донесувањето на Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација, проблемите со инсолвентните претпријатија се решавале преку воведување на принудна управа и принудни управници од страна на извршните совети на општините, на чија територија се наоѓало седиштето на инсолвентното претпријатие.

Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација како сојузен пропис бил донесен во 1989 година. Со овој закон бил направен обид да се направи компромис помеѓу решавањето на состојбите во договорната и пазарната економија.

Со Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација за прв пат била поставена некаква правна рамка за регулирање на односите помеѓу доверителите и должниците во стечајната постапка, но сепак превладувале и одредби од договорната економија, со кои наместо рамноправен третман на сите доверители, била дадена предност на побарувањата на вработените по основ на неисплатени плати и придонеси од плати.

3.3.1.Закон за присилно порамнување, стечај и ликвидација

Во Република Македонија, како дел од поранешната СФРЈ, од 1989 година се применуваше Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација, како единствен сојузен закон.

Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација како сојузен пропис бил донесен во 1989 година, а е објавен во Службен лист на СФРЈ бр.84/89 и истиот влегол во сила на 31.12.1989 година.

По осамостојувањето на Република Македонија овој закон бил преземен како републички закон, согласно Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, и овој закон регулирал спроведување на три постапки за престанок на тогашните претпријатија.

Тие постапки се:

- постапка за присилно порамнување,
- стечајна постапка и
- постапка за ликвидација

Сите овие три постапки биле предвидени како судски постапки.

Стечајната постапка и постапката за присилно порамнување, според овој закон, можеле да се отворат и да се спроведат само во случај кога должникот е инсолventен, додека постапката за ликвидација се спроведувала кога правниот субјект не е инсолventен и кога биле исполнети условите за негово престанување.

Според овој закон, стечајна постапка можеле да поведат доверителите и самиот должник, како и други лица односно органи определени со закон.

Основна карактеристика на овој закон била ограничената улога на доверителите во споредба со улогата која ја имал стечајниот совет, кој ги имал сите ингеренции во стечајната постапка.

Доверителите во стечајната постапка имале само советодавна улога, а формирањето на одбор на доверители не било задолжително. Во Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација не било предвидено основање на доверителски органи, собрание и одбор на доверители, туку била предвидена можност за основање на одбор на доверители како советодавен орган, без овластување да донесува одлуки.

Според Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација, судот во постапката првенствено одлучувал за начинот и процентот на подмирувањена доверителите, односно по пат на присилно порамнување, а доколку присилното порамнување не успеало, дури тогаш се преминувало кон стечај над должникот.

Според Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација, органи на стечајната постапка биле:

- стечајниот совет,
- стечајниот судија и
- стечајниот управник

Стечајниот совет бил составен од три судии, од кои еден бил претседател на советот, а стечајниот судија не можел да биде член на стечајниот совет³.

Стечајниот совет ги донесувал сите важни одлуки во стечајната постапка, почнувајќи од донесувањето на одлука за поведување на претходна постапка за утврдување на постоењето на условите за стечај и спроведување на таа постапка, па сè до заклучувањето на стечајната постапка над должникот⁴.

Стечајниот судија, како орган на стечајната постапка, бил надлежен за сите прашања во врска со спроведувањето на стечајната постапка, ако со одредбите на Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација не била предвидена надлежноста на стечајниот совет, а исто така стечајниот судија имал надлежност да врши надзор над работата на стечајниот управник и да му дава упатства на стечајниот управник, кои за стечајниот управник биле задолжителни⁵.

Стечајниот управник, како орган на стечајната постапка, се определувал со решението за отворање на стечајната постапка, и истиот давал изјава пред претседателот на стечајниот совет дека совесно ќе ја врши должноста.

³Чл.54 од Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација.

⁴Надлежностите на стечајниот совет се определени во чл.55 од Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација.

⁵Надлежностите на стечајниот судија биле регулирани во чл.56 од Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација.

За стечаен управник можело да се определи лице кое е стручно со оглед на природата и на обемот на стечајната маса, и во чија непристрасност не можело да има сомнение.

За стечаен управник не можело да биде определено лице кое не може да биде именувано за директор на претпријатие.

Врз основа на општата законска формулација во Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација, не било пропишано да се исполнат одредени услови за некое лице да биде именувано за стечаен управник, односно за стечаен управник можело да биде именувано секое лице кое е деловно способно.

Со овој закон за прв пат се постави некаква правна рамка за регулирање на односите помеѓу доверителите и должниците во стечајната постапка, која сепак имаше многу негативности.

Со овој закон не се воспостави рамноправен третман на доверителите во однос на подмирувањето на нивните побарувања од делбената маса, што претставуваше една од негативностите на законот.

Со законот се даваше предност на побарувањата на вработените по основ на неисплатени плати и придонеси од плати.

Личните доходи на работниците на должникот, во висината на загарантираните лични доходи до денот на отворањето на стечајната постапка и надоместокот на штета за повреда на работа што работникот ја претрпел кај должникот пред денот на отворањето на таа постапка, се подмирувале како трошоци на стечајната постапка⁶.

Ова значи дека предност при подмирувањето на побарувањата на доверителите имале работниците за неисплатени лични доходи во висина на загарантираните лични доходи до денот на отворањето на стечајната постапка, а останатите доверители доаѓале во предвид за подмирување само откако ќе бидат подмирени работниците за неисплатени лични доходи во висина на загарантираните лични доходи. Тоа значело дека во поголем број случаи останатите доверители воопшто не се подмирени, бидејќи се случувало за нив да не останат средства од делбената маса откако ќе бидат намирени

⁶Чл.140 ст.2 од Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација.

работниците за неисплатени лични доходи во висина на загарантираните лични доходи.

Особена негативност на Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација претставувале органите на стечајната постапка, односно недоволно едуцирани судии од оваа област, како и непостоењето на одредби за условите за именување на стечаен управник кај должникот.

Стечајните управници кои требало да извршуваат значајна функција во стечајната постапка кај должникот, односно да раководат со работите кај должникот и да го застапуваат должникот, биле именувани без никаква проверка на нивната способност за управување со стечајната маса и не била вршена речиси никаква контрола над нивното работење, туку било доволно само да ги исполнуваат условите за именување на директор на претпријатие.

Меѓутоа, и покрај наведените слабости и недоволно изградениот систем на пазарно стопанство, овој закон сепак значел почеток на решавање на инсолвентноста на претпријатијата и знак дека со прифаќањето на принципите на пазарното стопанство истиот ќе се дополнува како и останатите закони од земјите со развиена пазарна економија.

3.3.2.Закон за стечај од 1997 година

Со донесувањето на Законот за стечај објавен во Службен весник на РМ 55/97 на 29.10.1997 година, а кој започнува со примена од мај, 1998 година, започна реформа на стечајното законодавство во Република Македонија.

Овој закон за стечај може да се нарече и прв македонски закон за решавање на инсолвентност кој за модел-закон го прифати германскиот закон за инсолвентност, и, за разлика од претходниот закон, внесе одредби од модерното пазарно стопанство, но исто така и одредби со кои на одреден број на доверители им даваше поинакви или поексклузивни права од останатите доверители, односно одредби кои не беа својствени за законите од поразвиените европски пазарни економии.

Со овие одредби кои беа внесени во законот се настојуваше да се решат или ублажат проблемите настанати кај должниците во приватизација и да се избегнат социјални тензии кои претстоеја поради големиот број на фирми

кои беа инсолвентни подолг период и на кои неизбежно им претстоеше отворање на стечајна постапка.

Со внесувањето на ваквите одредби беше нарушен концептот за колективно и паритетно подмирување на доверителите, концепт кој не е својствен за модерните закони за стечај.

Со овој закон беше предвидено изготвување на социјален план во периодот од донесувањето на одлуката за отворање на стечајна постапка до периодот до извештајното собрание на кое се одлучуваше за натамошниот тек на стечајната постапка, односно дали деловниот потфат ќе се ликвидира или ќе се предложи план за реорганизација на должникот. За целиот овој период, сите вработени остануваа на работа, иако не постоеле деловни активности, односно, иако должникот не работел, така што вработените во секој случај остваруваа право на плата и придонеси од плата кои се исплаќаа од стечајната маса. На ваков начин се намалуваше стечајната маса на штета на останатите доверители, а имаше и појави кога донесувањето на социјалниот план беше опструирано од страна на самите вработени, со цел да се здобијат со побарувања за неисплатени плати.

Сепак со донесувањето на овој Закон за стечај започна реформа на стечајното законодавство во Република Македонија.

Реформата на стечајното законодавство се огледаше во тоа што со овој закон беше предвидено дека имотот на неликвидниот должник економски им припаѓа на доверителите, па според тоа доверителите треба да бидат главни носители на стечајната постапка, така што главните одлуки треба тие да ги донесуваат раководејќи се од економските услови.

Со овој закон и судот доби нова улога во стечајната постапка, така што за разлика од претходниот закон (Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација) каде што судот ја имаше целосната контрола над работата на стечајниот управник, како и во донесувањето на сите одлуки во спроведувањето на стечајната постапка, со овој закон е ограничена улогата на судот во донесувањето на одлуките во постапката и е зголемено правото на одлучување на органите на доверителите за најважните прашања во стечајната постапка.

Со Законот за стечај од 1997 година доверителите од советодавен орган на стечајниот управник ја добија улогата на основни чинители на стечајната

постапка, со тоа што сите важни одлуки во стечајната постапка ги донесуваат доверителите.

Според овој Закон за стечај во органи на стечајната постапка⁷ влегуваат:

- стечаен совет,
- стечаен судија,
- стечаен управник,
- одбор на доверители и
- собрание на доверители.

Одборот на доверители и собранието на доверители го сочинуваат претставници од доверителите, така што сите поважни одлуки кои се донесуваат во стечајната постапка требаше да бидат прифатени или изгласани од одборот на доверители или од собранието на доверители.

Заради заштита на интересите на доверителите во стечајната постапка пред одржувањето на првото собрание на доверителите, стечајниот совет можел да основа одбор на доверители и да го определи неговиот состав.

Доколку стечајниот совет формирал одбор на доверители пред одржување на првото собрание на доверители, во одборот на доверители морале да бидат застапени разлачните доверители, стечајните доверители со најголеми побарувања и стечајните доверители со мали побарувања, а во одборот на доверители требало да биде застапен и претставник на вработените лица кај должникот, освен ако вработените како стечајни доверители имале безначајни побарувања.

Одборот на доверители бил должен да врши контрола над работењето на стечајниот управник, да му помага во водењето на работите, да го следи текот на работењето, како и да дава претходна дозвола за сите уплати и исплати на готовина и да го контролира достапниот износ на готовината.

Одборот на доверители во рамките на својот делокруг на работење особено ги разгледувал извештаите на стечајниот управник за текот на стечајната постапка и состојбата на стечајната маса, ги прегледувал трговските книги и целокупната документација што ја презел стечајниот управник, можел да приговара на работата на стечајниот управник до стечајниот судија, да дава

⁷чл. 15 од Законот за стечај, Сл.весник на РМ бр. 55/97 од 29.10.1997 година.

мислење на стечајниот совет за впаричување на имотот на должникот, да дава мислење на стечајниот совет за продолжување на започнатите работи, односно за работата на стечајниот должник, а на барање на собранието на доверители, одборот на доверители бил должен да ги известува доверителите за текот на стечајната постапка и за состојбата на стечајната маса.

Од наведеното произлегува дека одборот на доверители како орган на стечајната постапка со Законот за стечај добил многу важна улога во стечајната постапка, за разлика од претходниот закон кога имал само советодавна улога.

Собранието на доверители го сочинувале доверителите со право на одвоено подмирување и стечајните доверители.

Собранието на доверители имало овластувања да побара од стечајниот управник известувања и извештаи за текот на стечајната постапка и за состојбата и управувањето со стечајната маса. Собранието на доверители одлуките ги донесувало доколку за одлуката гласале доверителите чии побарувања изнесувале повеќе од половината од вкупниот износ на побарувањата на сите доверители со право на глас.

Сите поважни одлуки во стечајната постапка ги донесувало собранието на доверители, што значи дека собранието на доверители одлучувало за текот на стечајната постапка и за состојбата со стечајната маса, за разлика од претходниот закон⁸ кога воопшто не било предвидено собрание на доверители како орган на стечајната постапка, ниту пак во претходниот закон⁹ постоеле одредби за свикување и одржување на собрание на доверители.

Концептот на овој Закон за стечај бил по примерот на германското и канадското законодавство.

Иако Законот за стечај од 1997 година имаше предности со тоа што се даде нова улога на доверителите во стечајната постапка, може да се каже дека по многу кратко време од неговата примена се увидоа низа слабости.

Поради комплексноста на законот и нејаснотиите на многу законски одредби во него, се случуваше во праксата тие да бидат различно толкувани и и различно да се применуваат од различни судови.

⁸се мисли на Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација.

⁹како погоре.

Со овој закон беше предвидено вработените да имаат приоритет при наплатата на нивните побарувања, бидејќи со законот не беше предвидено со денот на отворањето на стечајната постапка над работодавецот, работниот однос на вработените да им престане, туку напротив, договорите за работа кои им биле склучени со работодавецот остануваа во сила, што значи дека настапувањето на правните последици од отворањето на стечајната постапка немаа никакво влијание на договорите за работа кои претходно биле склучени помеѓу вработените и должникот.

Тоа придонесуваше по отворањето на стечајната постапка вработените да се јават како доверители на стечајната маса и да имаат приоритет при наплатата на нивните побарувања од стечајната маса, без оглед дали во овој период работеле или не, односно, без разлика дали деловниот потфат на стечајниот должник бил активен или не, на нив им следувала плата и придонеси.

Со овој закон беше предвидено и усвојување на социјален план, со кој повторно дополнително се заштитувале вработените кај должникот на кои им престанал работниот однос, така што, без разлика дали доверителите донеле одлука за ликвидација или одлука да се спроведе план за реорганизација на должникот, обврските од социјалниот план (најмалку две плати) со кои требало да бидат ублажени последиците од престанокот на работниот однос на вработените, исто така паѓале на товар на стечајната маса.

Овој закон за стечај имаше слабост и во тоа што не предвиде начин и постапка за впаричување на имотот кој влегува во стечајната маса.

Поради тоа што не беше предвиден начин и постапка за продажба на имотот кој влегува во стечајната маса, многу лесно можеле да се менуваат правилата за продажба на имотот на стечајниот должник, а со тоа се создавала правна несигурност кај инвеститорите и купувачите.

Заради надминување на слабостите на овој закон се извршија измени и дополнувања на Законот за стечај кои излегоа во Службен весник на РМ бр.53 на 07.07.2000 година, така што беа изменети сите одредби кои се однесуваат на социјалниот план и престанокот на работниот однос по отворањето на стечајната постапка. Со овие измени беше предвидено дека договорите за работа на вработените ќе престанат во зависност од тоа дали на извештајното рочиште доверителите ќе одлучат за ликвидација-впаричување на имотот на

стечајниот должник или ќе се одлучат за план за реорганизација. Доколку се одлучат за ликвидација, тогаш по заклучувањето на извештајното рочиште договорите за работа им престануваат, а доколку се продолжи со деловниот потфат и договорите за работа, остануваат во сила.

Со овие измени на Законот за стечај за прв пат се воспостави концептот на независен и компетентен стечаен управник, на тој начин што работите на стечаен управник може да ги врши физичко лице и правно лице/друштво со ограничена одговорност.

Услов за да се врши функцијата стечаен управник е да се добие дозвола за вршење на работите на стечаен управник.

Дозвола можеше да добие секое физичко лице кое има:

- висока стручна подготовка и најмалку три години работно искуство,
- положен испит за стечаен управник, при што треба да има стекнато уверение за овластен стечаен управник,
- да не е осудуван за кривични дела што го прават неподобен за стечаен управник и
- да даде изјава дека во работењето ќе ги применува правилата во согласност со кодексот за етиката на стечајните управници

Испитот за стекнување на звање стечаен управник се полагаше пред комисија која е формирана од страна на министерот за правда, според програма која ја донесува министерот за правда.

Со вторите измени и дополнувања на Законот за стечај кои беа усвоени од Собранието на РМ е елиминиран тогашниот Завод за платен промет како основен предлагач на стечајните постапки, односно се промени сфаќањето на стечајната постапка како државна работа, и истата се смести во редот на приватните работи.

Во таа смисла беше потребно доверителот да докаже дека има статус на доверител кон стечајниот должник и дека предлага отворање на стечајна постапка над должникот, поради решавање на должничко-доверителскиот однос.

Со измените и дополнувањата на Законот за стечај објавени во Службен весник на РМ бр.17 од 24.03.2004 година, се внесоа одредби коишто се однесуваа на начинот и постапката на продажба на имотот на стечајниот должник.

Меѓутоа, со овие измени се воспостави и концепт на приоритетни стечајни доверители, така што Фондот за пензиско и инвалидско осигурување имаше главна улога. Практично немаше стечаен должник кој нема долгови кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, а според овие измени впаричената стечајна маса требаше да се потроши за обврските на стечајната маса по основ на неплатените придонеси за пензиско и инвалидско осигурување и останатите трошоци на стечајната постапка, што доведуваше до тоа останатите доверители воопшто да не можат да се подмируваат, бидејќи приоритет при подмирувањето имаше Фондот за пензиско и инвалидско осигурување.

Со измените на Законот за стечај се придонесе и тоа да се забави отворањето на стечајната постапка, од причина што на Управата за јавни приходи ѝ се даде улога на контролор на поднесените предлози за отворање на стечајна постапка, така што со овие измени судот имаше обврска да го достави предлогот за отворање на стечајна постапка до Управата за јавни приходи во рок од три дена, а Управата за јавни приходи беше должна во рок од 30 дена да поднесе извештај за обврските и имотот на стечајниот должник до судот, во кој период не можеше да постапува.

По направениот извештај од Светската банка за Законот за стечај од 1997 год., може да се констатира дека стечајната постапка во РМ е многу скапа, неефикасна, долга, и доверителите многу тешко си ги наплатуваат своите побарувања.

По изготвената анализа било констатирано дека Република Македонија е на претпоследното место во регионот, каде што во просек стечајната постапка траела 3,7 години, а по однос на висината на трошоците на стечајната постапка, што во просек изнесувале 38%, Република Македонија била на последното место во регионот.

Поради тоа што стечајните постапки во Република Македонија отворени по одредбите од Законот за стечај од 1997 година траеле многу долго, како и

поради тоа што доверителите се подмирувале во многу мал процент од впаричената стечајна маса, а и поради тоа што во овој закон имало одредби со кои се решавале дневно-политички проблеми и одредби кои се однесувале на ублажување на социјални тензии, а не се водело доволно сметка дека Законот за стечај е исклучиво закон за подмирување на доверителите кај должник кој се наоѓа во состојба на инсолвентност, неминовно настанала потреба да се донесе нов Закон за стечај кој ќе содржи одредби од закони од развиените пазарни економии, без компромиси и фаворизирање на определени доверители без оглед на статусот и положбата која ја имаат тие доверители, и закон кој ќе одговара и кој ќе ги почитува принципите на модерните пазарни економии.

3.3.3.Закон за стечај од 2006 година

Овој Закон за стечај е донесен на седницата на Собранието на Република Македонија на 14.03.2006 година.

Законот за стечај од 2006 година имаше основна цел да ги елиминира слабостите на претходниот закон и да внесе одредби за разрешување на некои состојби кои се покажале како пречка за успешно водење на стечајната постапка.

При подготовката на овој Закон за стечај како модел беше земен германскиот закон за инсолвентност, но во новиот закон за стечај беа воведени и одредени одредби и правила од американскиот и канадскиот закон, во делот кој се однесува за реорганизација на стечајниот должник.

Со новиот закон за стечај се дефинираа целите на стечајната постапка, односно според Законот за стечај од 2006 година стечајната постапка има за цел колективно подмирување на доверителите на стечајниот должник со впаричување на имотот на должникот и распределба на остварените средства (приходи) на доверителите, или со склучување на посебен договор за порамнување на побарувањата утврдени со планот за реорганизација, што е насочен кон натамошно одржување на деловниот потфат на должникот.

Со одредбата од чл.3 ст.1 од Законот за стечај јасно е определена основната цел на стечајната постапка, а тоа е колективно подмирување на доверителите на стечајниот должник.

Со оваа одредба веќе јасно е определено дека сите доверители се подмируваат колективно, без притоа да се дава приоритет на кој било доверител, како што тоа беше случај во претходните закони за стечај кои се применуваа во Република Македонија.

Со новиот Закон за стечај се пристапи кон целосно разработување на основното начело на стечајната постапка, односно се обрна посебно внимание на итноста на постапката. Особено ова е видно во претходната постапка, каде се испитува предлогот за отворање на стечајна постапка и тоа дали постојат причини за отворање на стечајна постапка над должникот.

Со Законот за стечај од 2006 година е определено дека стечајниот судија е должен да постапи по предлогот за отворање на стечајна постапка во рок од осум дена по неговото поднесување во судот, а додека најдоцна во рок од 30 дена откако е донесено решението за поведување на претходна постапка, стечајниот судија треба да закаже рочиште на кое ќе ги повика предлагачот, застапниците на должникот-правно лице, односно должникот-поединец и привремениот стечаен управник, на кое ќе се испитува дали се исполнети условите за отворање на стечајна постапка над должникот.

Со Законот за стечај од 2006 година се предвидени преклузивни рокови по однос на пријавувањето на побарувањата, како и по однос на водењето на парниците по оспорените побарувања.

Со Законот за стечај од 2006 година во органи на стечајната постапка¹⁰ влегуваат:

- стечаен судија,
- стечаен управник,
- одбор на доверители и
- собрание на доверители

За разлика од претходниот закон¹¹, во органи на стечајната постапка според новиот Закон за стечај не влегува стечајниот совет.

Стечајниот совет е составен од три судии, од кои еден е претседател на советот, а стечајниот судија не може да биде член на стечајниот совет.

¹⁰чл. 18 од Законот за стечај Сл. весник на РМ бр. 34 од 22.03.2006 година.

¹¹Службен весник на РМ 55/97 на 29.10.1997 година.

Со Законот за стечај, стечајниот совет доби нова улога, така што сега е второстепен орган кој одлучува по жалбите поднесени од учесниците во постапката против одлуките на стечајниот судија.

Стечајниот судија како орган на стечајната постапка ги доби сите овластувања кои според претходниот Закон за стечај ги имаше стечајниот совет, односно сега стечајниот судија одлучува за поведување на претходна постапка заради утврдување на постоење услови за отворање на стечајна постапка, и ја спроведува таа постапка, одлучува за отворање на стечајна постапка, го именува и разрешува привремениот стечаен управник и стечајниот управник, врши контрола над законитоста на работата на стечајниот управник, го определува износот на авансот за покривање на трошоците во претходна постапка, одобрува исплата на доверителите, донесува решение за заклучување на стечајната постапка и врши други работи определени со Законот за стечај.

Стечајниот судија, според новиот Закон за стечај, ги презема сите овластувања кои претходно ги имаше стечајниот совет, од причина што во праксата се утврди дека стечајниот судија самиот може да ги врши сите овластувања кои претходно ги имаше стечајниот совет.

Во пракса се случуваше стечајниот совет, кој беше составен од три судии, тешко да функционира, односно имаше проблем околу состанувањето на судиите кои влегуваа во стечајниот совет, бидејќи истите работеа и друга материја освен стечајните предмети, па според тоа требаше да поминат и по неколку месеци за да се состанат судиите кои влегуваа во стечајниот совет и да донесат и најобична одлука која се однесува на отворената стечајна постапка над стечајниот должник.

Поради ова се случуваше стечајните постапки без потреба да се одолговлекуваат, затоа што стечајниот совет не можеше да се состане и да донесува одлуки.

Со новиот Закон за стечај, поради итноста на постапувањето во стечајните предмети, се предвиде стечајниот судија да ги има овластувањата кои претходно ги имаше стечајниот совет, и истиот самостојно да одлучува за текот на стечајната постапка, а со тоа намерата беше да се скрати времетраењето на стечајните постапки.

Со новиот Закон за стечај е подобрен делот кој се однесува на професионализирање на стечајните управници, така што истите треба да поседуваат лиценца за овластени стечајни управници, која ја издава Министерството за економија на Република Македонија, а е предвидена и постапка за обнова на лиценците и нивно одземање.

Зголемена е одговорноста на стечајните управници, така што тие треба да се осигураат во осигурителните друштва од професионална одговорност, па доколку настане штета од несовесно работење на стечајниот управник, оштетените можат да ја наплатат штетата од осигурувањето од осигурителната компанија во која што е осигуран стечајниот управник.

Одборот на доверители, според новиот Закон за стечај, ја има истата улога како и во претходниот Закон за стечај, односно има функција да ги заштитува интересите на доверителите во стечајната постапка.

Со новиот Закон за стечај се предвиде дека собранието на доверители одлуките ги донесува со мнозинство од утврдените побарувања претставени од присутните доверители.

Со ова решение во законот се надмина состојбата во која по претходниот Закон за стечај, доколку на собранието на доверители не биле присутни повеќе од половината од доверителите со утврдено гласачко право, не можеше да се донесува одлуката, при што и не можеше да се обезбеди кворум за одржување на собранието на доверители. Во отворените стечајни постапки по претходните закони имаше ситуации кога поголемите доверители, за да не се постигне кворум за одржување на собранието на доверители, не присуствуваа на собранието на доверители, па поради тоа мораше постојано да се одложува закажаното собрание на доверители.

Со новиот Закон за стечај одлуките се донесуваат со мнозинство од утврдените побарувања претставени од присутните доверители, што значи дека собранието на доверители може да се одржи и без проблем да се одлучува ако се присутни доверители со утврдени побарувања, односно ако на собранието има присутни доверители кои имаат гласачко право, без разлика дали се присутни повеќе од половина од доверителите кои имаат утврдени побарувања. Одлуката може да се донесе ако за неа гласало мнозинството од доверителите со утврдени побарувања кои биле присутни на самото собрание на доверители.

Со оваа одредба од Законот за стечај се овозможува закажаното собрание на доверители да може да се одржи, без притоа да биде опструирано од доверителите поради нивно намерно недоаѓање на собранието, како што беше случај за стечајните постапки кои се водеа по претходниот Закон за стечај.

Во натамошното излагање, односно во наредниот дел од овој труд ќе се осврнам на траењето на стечајните постапки во Република Македонија во согласност со законите по кои се отворени и по кои истите се водат, со цел да утврдам по кој Закон за стечај најдолго се водат стечајните постапки во Република Македонија. Ќе се обидам да ги утврдам и причините кои влијаат на долготраењето на стечајните постапки во Република Македонија, што е и целта на овој труд.

4. ТРАЕЊЕ НА СТЕЧАЈНИТЕ ПОСТАПКИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Во овој дел од трудот ќе направиме осврт на тоа колку стечајни постапки и по кои закони се водат во Република Македонија, колкаво е нивното просечно времетраење, ќе наведеме колку стечајни постапки се заклучени во последните три години, односно во 2008, 2009 и 2010 година, и колкаво е просечното времетраење на стечајните постапки од нивното отворање до нивното заклучување¹², а сè со цел да утврдиме дали во Република Македонија стечајните постапки траат долго време и кои се причините за тоа.

Во Република Македонија во областа на стечајот во примена се три закони, и тоа:

- ❖ Закон за присилно порамнување, стечај и ликвидација¹³
- ❖ Закон за стечај од 1997 година¹⁴и
- ❖ Закон за стечај од 2006 година¹⁵

Овие три закона се во примена од причина што стечајната постапка која започнала по еден закон, според истиот продолжува да се води сè до нејзиното заклучување. Од ова произлегува дека последниот закон за стечај¹⁶се применува само на стечајните постапки кои се отворени после неговото влегување во сила.

¹²Податоците кои ќе ги презентираме се официјални податоци кои се добиени од Одделението за стечај при Министерството за економија на РМ.

¹³Објавен во Сл.весник на РМ бр.84/89

¹⁴Објавен во Сл.весник на РМ бр.57/97

¹⁵Објавен во Сл.весник на РМ бр.34/06

¹⁶Објавен во Сл.весник на РМ бр.34/06

Според добиените податоци од Одделението за стечај при Министерството за економија на Република Македонија¹⁷, стечајни постапки во тек по закони во Република Македонија се:

Табела 1.Стечајни постапки во тек по закони

Table 1.Bankruptcy proceedings in progress by law

Стечајни постапки во тек по закони /Bankruptcy proceedings in progress by different laws	2008	2009	2010
Закон за присилно порамнување, стечај и ликвидација/ Law for Forced Settlement, Bankruptcy and Liquidation	34	23	15
Закон за стечај од 1997 година / Bankruptcy Law of 1997	190	159	142
Закон за стечај од 2006 година Bankruptcy Law of 2006	137	156	201
Вкупно / Total	361	338	358

По Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација од 1989 година, во 2008 година се воделе 34 стечајни постапки, во 2009 година 23 стечајни постапки, а во 2010 година има уште 15 стечајни постапки кои се во тек и кои сè уште не се заклучени¹⁸.

По Законот за стечај од 1997 година, на крајот на 2008 година се воделе 190 стечајни постапки, во 2009 година нивниот број се намалил на 159, што значи дека во текот на 2009 година биле заклучени 31 стечајна постапка, а во 2010 година има 142 стечајни постапки кои сè уште не се заклучени.

По Законот за стечај од 2006 година, на крајот на 2008 година во тек имало 137 стечајни постапки, во 2009 година имало 156 стечајни постапки, а во 2010 година 201 стечајна постапка кои сè уште не се заклучени.

Од прикажаните податоци во Табела 1 се заклучува дека има намалување на стечајните постапки по законите од 1989 година и 1997 година, а зголемување на отворените стечајни постапки по Законот за стечај од 2006 година.

Ваквата состојба произлегува од тоа што по Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација од 1989 година и по Законот за стечај од 1997 година, веќе подолг временски период не се отвораат нови стечајни постапки, туку само се постапува по веќе отворените стечајни постапки кои

¹⁷Види:Информација од Министерството за економија на РМ од февруари 2011 година

¹⁸Податоците од оваа табела се заклучно со 31.12.2010 година.

постепено се заклучуваат, па поради тоа постои намалување на стечајните предмети по овие закони, а со стапувањето во сила на Законот за стечај од 2006 година¹⁹ се отвораат нови стечајни постапки кои, очигледно од презентираниите податоци во табелата, не се затвораат во текот на годината во која се отворени, па поради тоа постои континуирано зголемување на стечајните предмети отворени по овој закон.

Во Табела 2 ќе ги прикажеме податоците за заклучени стечајни постапки во 2008, 2009 и 2010 година по трите закони кои се во примена, а потоа кога овие податоци ќе ги споредиме со податоците од Табела бр. 1 за стечајните постапки во тек, ќе дојдеме до заклучокот дека по Законот за стечај од 2006 година, кој сега е во примена и по кој сега се отвораат нови стечајни постапки, истите не се заклучуваат во текот на годината во која се отворени, туку е потребен подолг временски период за нивно заклучување.

Табела 2. Заклучени стечајни постапки по закони во примена
Table 2. Concluded bankruptcy proceedings by the law applied

Заклучени стечајни постапки според законот кој се применува / Concluded bankruptcy proceedings by the applicable law	2008	2009	2010
Закон за присилно порамнување, стечај и ликвидација / Law for Forced Settlement, Bankruptcy and Liquidation	5	7	8
Закон за стечај од 1997 година / Bankruptcy Law of 1997	29	27	18
Закон за стечај од 2006 година / Bankruptcy Law of 2006	59	62	82
Вкупно / Total	93	96	108

Од податоците наведени во Табела бр. 2 се забележува дека има постојан пораст на заклучени стечајни постапки по закони во примена.

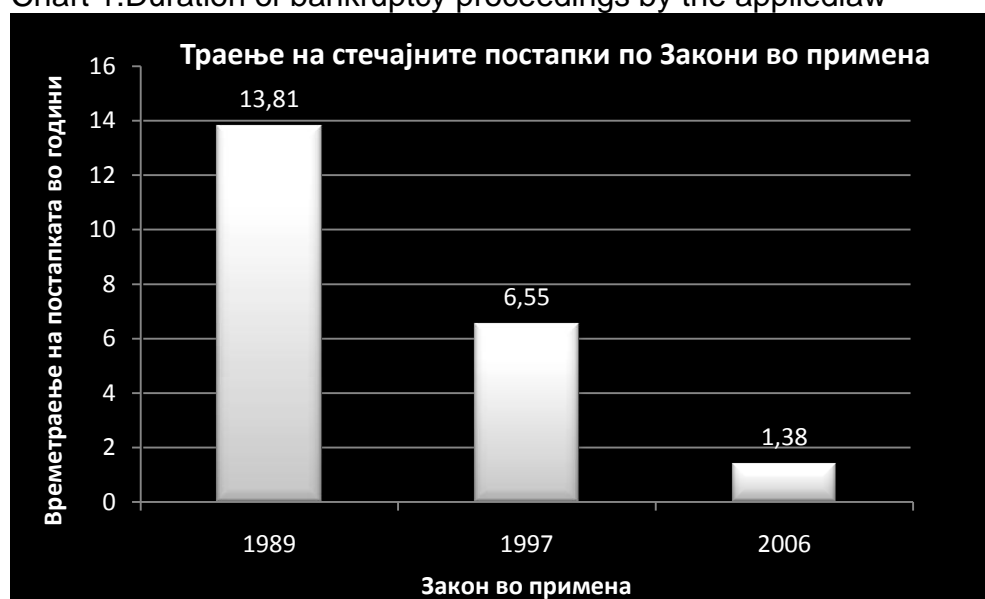
Во 2010 година се гледа дека постои зголемување на заклучените стечајни постапки кои се водени по Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација, а причината за ваквото зголемување се огледа во тоа што овие стечајни постапки се отворени веќе подолго од 12-13 години откако престанал да се применува Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација со донесувањето на Законот за стечај од 1997 година, па после толку долг временски период логично е да се заклучуваат стечајните постапки отворени по тој закон.

¹⁹Законот за стечај од 2006 година е донесен на седницата на Собранието на Република Македонија одржана на ден 14 март 2006 година, објавен во Службен весник на Република Македонија бр. 34 од 22 март 2006 година, а стапил во сила на 31 март 2006 година.

Со споредување на податоците од Табела бр.1 и Табела бр.2 за стечајните постапки по Законот за стечај од 2006 година по кој сега се отвораат стечајни постапки, во 2008 година имало во тек 137 стечајни постапки, а истата година биле заклучени 59 стечајни постапки, во 2009 година во тек имало 156 стечајни постапки, а се заклучиле 62 постапки, а во 2010 година имало во тек 201 стечајна постапка, а се заклучиле 82 стечајни постапки, можеме да констатираме дека во наведените три години по овој закон се отвораат повеќе стечајни постапки отколку што се заклучуваат, што укажува на тоа дека одредени стечајни постапки отворени по овој закон траат подолго од една година, бидејќи во текот на годината во која се отворени не можат да се заклучат.

Имајќи предвид дека при донесувањето на Законот за стечај од 2006 година основна цел беше да се намали времетраењето на стечајните постапки, односно се предвидуваше дека стечајните постапки од нивното отворање до заклучувањето треба да траат максимум 6 месеци, произлегува дека ваквите предвидувања во пракса не се остваруваат и дека е неопходно да се истражуваат причините за долготраењето на стечајните постапки, со цел тие да се детектираат и во иднина да се пронаоѓаат решенија за да се намали траењето на стечајните постапки, што е цел и на државата и на самите доверители.

Графикон 1. Траење на стечајните постапки по Закон во примена
Chart 1. Duration of bankruptcy proceedings by the applied law

Од Графикон 1 со споредба на просечното времетраење на стечајните постапки по закони може да се заклучи дека по Законот за Стечај од 2006 г. заклучените стечајни постапки траеле најкратко време (1.38 години). Од податоците во Графикон 1 може да се заклучи дека овој закон е најефикасен, но сепак не се остваруваат очекувањата дека по овој закон стечајните постапки ќе се заклучат во рок од 6 месеци од нивното отварање како што се предвидуваше кога се донесуваше законот.

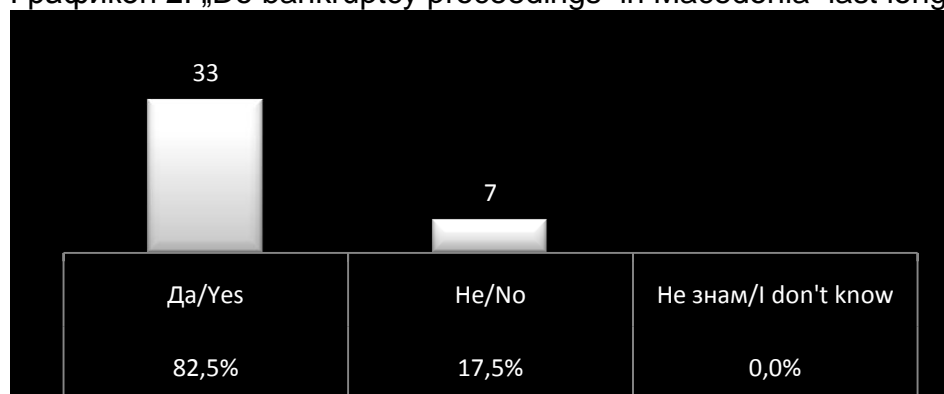
Од спроведената анкета на лиценцираните стечајни управници во Република Македонија, која што беше спроведена преку Комората на стечајни управници на Република Македонија од 05.02.2011 до 15.02.2011 година, на стечајните управници им беше поставено прашањето: „ Дали во Република Македонија долго траат стечајните постапки? “

На ова прашање со „ДА“ одговориле 33 стечајни управници, а со „НЕ“ одговориле 7 стечајни управници.

Бидејќи постои голема разлика во дадените одговори на стечајните управници, односно 82,5% од нив одговориле дека во Република Македонија стечајните постапки траат долго време, може да се земе како веродостоен ставот на стечајните управници дека во Република Македонија стечајните постапки траат долго.

Графички прикажан ставот на стечајните управници во однос на ова прашање изгледа вака:

Графикон 2. „Дали во Македонија долго траат стечајните постапки?“
Графикон 2. „Do bankruptcy proceedings in Macedonia last long?“

Со истата анкета како второ прашање на стечајните управници беше поставено прашањето „ По кој закон стечајните постапки се решаваат

најбрзо?“, на кое 39 стечајни управници одговориле дека најбрзо се решаваат стечајните постапки по Законот за стечај од 2006 година, а 1 стечаен управник одговорил по Законот за стечај од 1997 година, додека ниту еден стечаен управник не одговорил по Законот од 1989 година.

Од дадените одговори произлегува дека стечајните управници со 97,5 % се изјасниле дека по Законот за стечај од 2006 година најбрзо се решаваат стечајните постапки. Или табеларно прикажани, одговорите на стечајните управници изгледаат вака:

Графикон 3. „По кој закон стечајните постапки се решаваат најбрзо?“

Chart 3. „By which law, the bankruptcy proceedings are resolved the fastest?“

Ако ги споредиме податоците добиени од Одделението за стечај при Министерството за економија на Република Македонија изразени во Графикон 3 и ставовите на стечајните управници за тоа по кој закон најбрзо се заклучуваат стечајните постапки изразени во Графикон 1, ќе заклучиме дека нема разлика помеѓу ставовите на стечајните управници и добиените податоци од Одделението за стечај при Министерството за економија на Република Македонија, односно го прифаќаме како веродостоен ставот дека најбрзо се заклучуваат стечајните постапки по Законот за стечај од 2006 година.

4.1.Стечајни постапки распоредени по судови

Во Република Македонија по стечајни предмети постапуваат 12 судови со проширена надлежност.

Во овој дел од трудот ќе направиме краток осврт на тоа каков е распоредот на стечајните предмети по судови, и тоа посебно по трите закони кои се во примена и по кои се водат стечајните постапки во Република Македонија, а ќе презентираме и податоци за заклучените стечајни постапки по закони во Република Македонија за последните три години, и тоа за 2008, 2009 и 2010 година, за да утврдиме дали бројот на предмети по судови влијае на просечното времетраење на стечајните постапки.

4.1.1.Стечајни постапки по судови по Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација

Според Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација во судовите во Република Македонија на 31.12.2010 година, во тек има вкупно 15 стечајни предмети²⁰, од кои најмногу се водат во Основниот суд Скопје 2, и тоа 12 стечајни предмети, два нерешени стечајни предмети по овој закон има во Основниот суд Куманово и еден во Основниот суд Кочани. Од ваквиот податок се заклучува дека најмногу нерешени стечајни предмети по Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација има во Основниот суд Скопје 2, во кој суд има и најмногу предмети во работа во Република Македонија.

²⁰Податоците се добиени од Одделението за стечај при Министерството за економија на Република Македонија.

4.1.2.Стечајни постапки по судови по Законот за стечај од 1997 година

Табела 3. Стечајни постапки по судови по Законот за стечај од 1997 година

Table 3. Bankruptcy proceedings by different courts under the Law on Bankruptcy of 1997

Р.бр No.	Основен суд / Municipal Court	Закон за стечај од 1997 / Bankruptcy Law from 1997			Просечна стапка на раст / Average growth rate
		2008	2009	2010	
1	Скопје	103	85	72	-15,05
2	Куманово	24	24	25	2,08
3	Велес	9	7	5	-22,22
4	Струга	15	13	10	-16,67
5	Битола	8	0	0	-50,00
6	Струмица	6	6	5	-8,33
7	Кочани	6	3	3	-25,00
8	Штип	8	8	5	-18,75
9	Гостивар	2	2	3	25,00
10	Прилеп	1	0	0	-50,00
11	Тетово	2	2	2	0,00
12	Охрид	1	0	0	-50,00
	Вкупно/просечно Total/average	197	162	142	-13,96

Од наведените податоци во Табела 3 се гледа дека во Основниот суд Скопје 2 има најмногу нерешени предмети по Законот за стечај од 1997 година, а во Основниот суд Кочани за периодот од 2008 до 2010 година има намалување на стечајните предмети со 25,00%.

Просечното намалување на стечајните постапки според Законот за стечај од 1997 година изнесува -13,96% годишно, и тоа во 2009 г. заклучени се 35 стечајни постапки, а во 2010 година заклучени се 20 стечајни постапки.

За анализираниот период се гледа дека најмногу заклучени стечајни постапки според овој закон има во Основен суд Скопје 2, во кој има и најмногу стечајни постапки кои не се заклучени.

4.1.3.Стечајни постапки по судови по Законот за стечај од 2006 година

Табела 4. Стечајни постапки по судови по Законот за стечај од 2006 година

Table 4. Bankruptcy proceedings by different courts under the Law on Bankruptcy of 2006

Р.бр No.	Основен суд / Municipal Court	Закон за стечај од 2006 / Bankruptcy Law from 2006			Просечна стапка на раст / Average growth rate
		2008	2009	2010	
1	Скопје	76	85	98	14,47
2	Куманово	11	10	21	45,45
3	Велес	8	7	6	-12,50
4	Струга	3	8	7	66,67
5	Битола	6	7	6	0,00
6	Струмица	7	7	10	21,43
7	Кочани	5	6	11	60,00
8	Штип	3	4	6	50,00
9	Гостивар	5	8	15	100,00
10	Прилеп	10	10	11	5,00
11	Тетово	2	4	5	75,00
12	Охрид	1	0	5	200,00
	Вкупно/просечно Total/Average	137	156	201	23,36

Од Табела 4 може да се заклучи дека во Република Македонија по Законот за стечај од 2006 година има континуирано зголемување на бројот на отворени стечајни постапки, и тоа во 2008 година имало вкупно 137 стечајни предмети, во 2009 година имало 156 стечајни предмети, а во 2010 година има 201 стечаен предмет.

И по овој закон за стечај повторно најмногу стечајни предмети има во Основниот суд Скопје 2, односно скоро $\frac{1}{2}$ од вкупниот број на стечајни предмети од сите судови заедно се наоѓаат во Основниот суд Скопје 2.

4.2.Заклучени стечајни постапки по судови во Република Македонија

Откако во претходното излагање ги презентиравме податоците за стечајните постапки по закони распоредени по судови, во овој дел ќе презентираме податоци за заклучените стечајни постапки по закони распоредени по судови за 2008, 2009 и 2010 година, за да можеме да утврдиме дали бројот на стечајни предмети по судови влијае на времетраењето на стечајните постапки, односно да утврдиме дали судовите кои имаат помал број на стечајни предмети во работа се поефикасни од судовите со поголем број на стечајни предмети во работа.

4.2.1.Заклучени стечајни постапки по судови по Законот за стечај од 2006 година

Ќе направиме кратка анализа на стечајните постапки кои се заклучени по судови во Република Македонија според Законот за стечај од 2006 година и нивното просечно времетраење за да утврдиме дали бројот на предметите по судови влијае на времетраењето на стечајните постапки.

Ако се анализира наведениот период ќе се заклучи дека до 30.06.2009 година, односно за првата половина на 2009 година, вкупниот број на заклучени стечајни постапки по судови се зголемил за разлика од 31.12.2008 година, додека, пак, во 2010 година има намалување на заклучените стечајни постапки по судови за разлика од 2009 год., меѓутоа во однос на 2008 год. по судови има повеќе заклучени стечајни постапки.

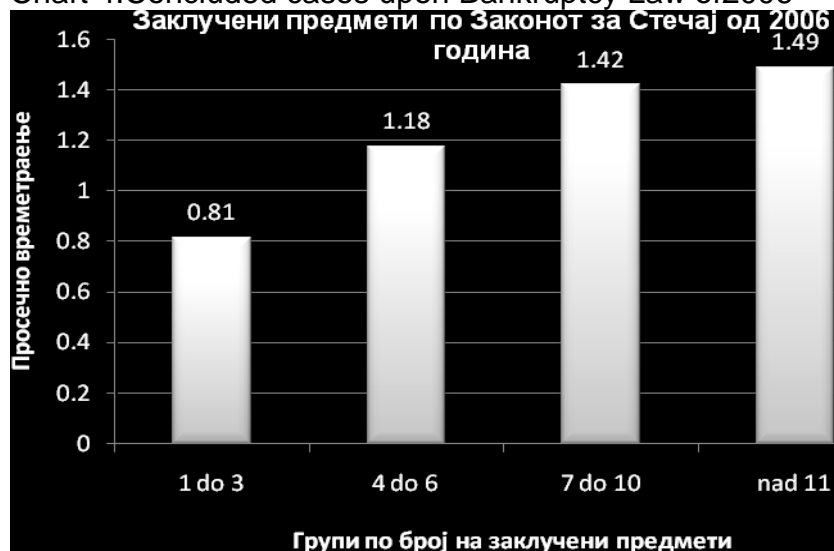
Ако се направи анализа на дадените податоци во Табела 5 по однос на тоа дали бројот на предмети по судови влијае на времетраењето на стечајните постапки ќе се заклучи дека во Основен суд Скопје 2 во 2010 година биле заклучени 35 стечајни предмети со просечно времетраење од 1,83 години, а во останатите судови со исклучок на Основниот суд Кочани во кој во 2010 година е заклучен 1 стечаен предмет со просечно времетраење од 2,70 години, ќе се заклучи дека во сите останати судови се заклучени помалку стечајни постапки со помало времетраење за разлика од Основниот суд Скопје 2.

Табела 5. Заклучени стечајни постапки по судови по Законот за стечај од 2006 година

Table 5. Concluded bankruptcy proceedings under the Law on Bankruptcy of 2006 by different courts

Р.бр No.	Основен суд / Municipal Court	Број на заклучени стечајни постапки / Number of bankruptcy proceedings concluded			Просечно времетраење / Average duration		
		2008	30.06.2009	2010	2008	30.06.2009	2010
1	Штип	2	3		0,62	0,83	
2	Битола	3	4	7	1,17	1,12	1,21
3	Гостивар			3			0,34
4	Кочани	1	1	1	0,69	0,69	2,70
5	Куманово	1	13	7	1,15	0,88	1,63
6	Охрид	4	6	2	0,79	0,90	0,58
7	Прилеп	10	15	14	0,81	0,77	0,63
8	Скопје	33	48	35	0,77	0,98	1,83
9	Струга	8	8	5	0,47	0,47	1,38
10	Струмица	1	2		1,71	0,96	
11	Тетово	1	1	4	1,36	1,36	0,43
12	Велес	3	5	4	0,52	0,69	1,67
	Вкупно/просечно Total/Average	67	106	82	0,85	0,88	1,38

На пример во Основен суд Прилеп во 2010 година биле заклучени 14 стечајни предмети со просечно времетраење од 0,63 години, а пак во Основниот суд Велес во 2010 година се заклучени 4 стечајни предмети со просечно времетраење од 1,67 години.

Графикон 4. Заклучени предмети по Законот за Стечај од 2006 година
Chart 4. Concluded cases upon Bankruptcy Law of 2006

Во Графикон 4 податоците се распоредени во 4 групи според бројот на заклучени предмети по судови и просечното времетраење на постапките кои биле водени по Законот за стечај од 2006 година. Од табелата се забележува дека судовите кои заклучиле помал број на предмети истите побрзо ги заклучувале стечајните постапки, а на судовите со поголем број на заклучени предмети им било потребно подолго време за заклучување на стечајните постапки.

4.2.2. Заклучени стечајни постапки по судови по претходните закони кои се во примена

Во Табела 6 се презентирани податоци за заклучените стечајни постапки по судови во 2010 година по Законот за стечај од 1997 година и просечното времетраење на стечајните постапки по судови по овој закон, како и податоци за заклучените стечајни постапки по Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација од 1989 година и просечното времетраење на стечајните постапки по судови по овој закон, за потоа да ги споредиме добиените податоци по судови по овие два закона со податоците за заклучени стечајни постапки по судови по Законот за стечај од 2006 година.

Произлегува дека според Законот за стечај од 2006 година многу побрзо се заклучуваат стечајните постапки, отколку стечајните постапки кои се воделе по претходните два закона.²¹

Односно, според податоците за заклучените стечајни постапки во 2010 година по Законот за стечај од 2006 година на ниво на сите судови во Република Македонија, просечно за заклучување на стечајните постапки било потребно 1,38 години, по Законот за стечај од 1997 година - 6,55 години, а по Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација биле потребни 13,81 години.

²¹Закон за присилно порамнување, стечај и ликвидација (Службен лист на СФРЈ бр.84/89) и Закон за стечај (Службен весник на РМ 55/97)

Табела 6. Заклучени стечајни постапки по судови по претходните закони кои се во примена

Table 6. Concluded bankruptcy proceedings after previous laws in force by different courts

Ред. бр. No.	Основен суд / Municipal Court	Закон за стечај од 1997 / Bankruptcy Law from 1997		Закон за присилно порамнување, стечај и ликвидација од 1989 година / Law for Forced Settlement, Bankruptcy and Liquidation of 1989	
		Бр. на заклучени стечајни постапки / No. of concluded bankruptcy proceedings	Просечно времетраење по години / Average duration per year	Бр. на заклучени стечајни постапки / No. of concluded bankruptcy proceedings	Просечно времетраење по години / Average duration per year
1.	Скопје	9	6,87	6	13,85
2.	Куманово	3	6,33		
3.	Велес	2	5,38		
4.	Струга	2	7,16		
5.	Штип	1	4,73		
6.	Струмица	1	7,18	1	14,05
7.	Кочани			1	13,31
8.	Гевгелија				
9.	Гостивар				
10.	Тетово				
	Вкупно / Total	18	6,55	8	13,81

Најдолго време се воделе стечајните постапки по Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација, а најкратко време по Законот за стечај од 2006 година, меѓутоа според добиените податоци во Графикон 1, според кои за заклучување на стечајните постапки по Законот за стечај од 2006 година просечно било потребно 1,38 години, произлегува дека и овој временски период за траење на стечајните постапки е долг, имајќи предвид дека кога се донесуваше овој закон за стечај се предвидуваше стечајните постапки да траат максимум до 6 месеци.

Во следниот графикон ќе извршиме анализа на ефикасноста на судовите која е однос помеѓу бројот на заклучени стечајни предмети и вкупниот број на предмети во работа по судови по последните два закони за стечај.

Графикон 5. Број на предмети и ефикасноста на судовите
 Chart 5. Number of bankruptcy cases and efficiency of courts

Во Графикон 5 е претставена ефикасноста на судовите во Република Македонија за 2010 година, која е утврдена како однос помеѓу бројот на заклучени стечајни предмети во 2010 година по судови и вкупниот број на стечајни предмети (по последните два закона за стечај) кои биле во тек по судови во 2010 година.

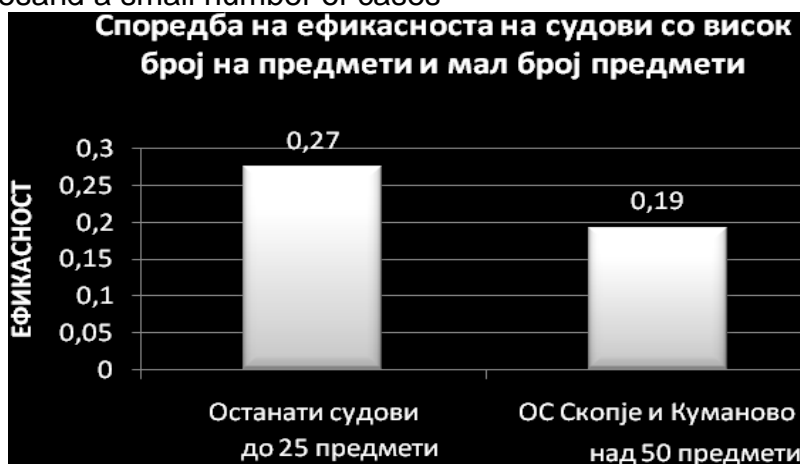
Од Графикон 5 може да се заклучи дека Основниот суд Прилеп во 2010 година бил најефикасен суд, а најнеефикасен бил Основниот суд Струмица.

Основниот суд Скопје 2 и Основниот суд Куманово се наоѓаат во втората половина од табелата, што укажува дека овие два суда не биле многу ефикасни, а имале во работа најмногу стечајни предмети.

Во следниот графикон (Графикон 6) ќе извршиме споредба на ефикасноста на судовите кои имаат во тек голем број на стечајни предмети и судовите кои имаат во тек мал број на стечајни предмети, со цел да утврдиме кои судови се поефикасни, односно дали оние со поголем број на предмети во работа или оние со помал број на предмети во работа, а што ќе ни овозможи да утврдиме дали бројот на предмети во работа по судови влијае на ефикасноста на судовите, а со тоа и на времетраењето на стечајните постапки во Република Македонија.

Графикон 6. Споредба на ефикасноста на судовите со висок број на предмети и мал број на предмети

Chart 6. Comparison of the efficiency of the courts with a high number of cases and a small number of cases

Во Графикон 6 е направена споредба на ефикасноста на судови со голем број на предмети и на судови со мал број на предмети.

Како судови со голем број на предмети се земени Основниот суд Скопје и Основниот суд Куманово, кои во тек во 2010 година имале над 50 стечајни предмети, а како судови со мал број на предмети се земени останатите судови во Република Македонија, кои во 2010 година имале во тек до 25 стечајни предмети.

Од графиконот се гледа дека останатите судови кои имале до 25 предмети во работа се поефикасни од судовите кои имале над 50 предмети во работа, што доведува до заклучок дека судовите кои имаат помалку предмети во работа се со поголема ефикасност, односно во тие судови се заклучуваат поголем број на стечајни постапки, што значи дека бројот на стечајни предмети по судови влијае на траењето на стечајните постапки.

Сепак, оваа анализа не може да биде сигурен репер за тоа дали бројот на предмети по судови влијае на времетраењето на стечајните постапки, од причина што секоја стечајна постапка е различна во однос на другите стечајни постапки во поглед на имотот кој влегува во стечајната маса, едуцираноста (познавањето на прописите) на стечајниот управник кој ја води стечајната постапка, дали имотно-правните односи во однос на стечајната маса се решени, дали има оспорени побарувања и дали се водат постапки по однос на истите и сл.

Сепак ова испитување укажува дека и бројот на стечајни предмети по кои постапува судот би можеле да влијаат на нивното времетраење, односно доколку судот во работа има помалку стечајни предмети, истите би можел побрзо да ги заклучи. Сепак, прашањето за траењето на стечајните постапки е комплексно прашање и зависи од многу фактори, за што ќе стане збор во понатамошното излагање.

4.3. Распределбата на стечајни предмети по стечајни управници како причина за долготраење на стечајните постапки во Република Македонија

Во овој дел од трудот ќе се осврнеме на стечајните управници, кои како орган на стечајната постапка го застапуваат и претставуваат должникот за работите кои се однесуваат на стечајната постапка и стечајната маса, така што ќе се обидеме да утврдиме дека и нивното однесување во стечајните постапки во голема мера се одразува на времетраењето на стечајните постапки.

Во натамошното излагање ќе наведеме податоци за бројот на стечајни управници во Република Македонија кои имаат лиценца за овластен стечаен управник, со цел да утврдиме дали во Република Македонија има доволен број на лиценцирани стечајни управници кои можат да ги водат стечајните постапки, а ќе наведеме податоци и за распределбата на стечајни предмети по стечајни управници, со цел да ја утврдиме ефикасноста на стечајните управници. Тоа ќе ни помогне да ги утврдиме причините за долготраење на стечајните постапки во Република Македонија, од аспект на постапувањето на стечајните управници како орган во стечајната постапка.

4.3.1. Број на лиценцирани стечајни управници во Република Македонија по Законот за стечај од 2006 година

Согласно со Законот за стечај од 2006 година, сите стечајни постапки, независно по кој закон се отворени, мора да се водат од страна на овластени стечајни управници кои се стекнале со лиценца на овластен стечаен управник.

Во натамошното излагање ќе наведеме податоци за бројот на стечајни управници кои се стекнале со лиценца на овластен стечаен управник, кои според Законот за стечај од 2006 година ги исполнуваат условите за стечаен управник.

Во Република Македонија бројот на лиценцирани стечајни управници според податоците од Одделението за стечај при Министерството за економија на Република Македонија во последните три години: 2008, 2009 и 2010 година, е следниот:

Табела 7. Број на стечајни управници во 2008, 2009 и 2010 година
Табела 7. Number of bankruptcy trustees in 2008, 2009 and 2010

Број на лиценцирани стечајни управници/ Number of licensed bankruptcy trustees	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010
Физички лица со лиценца за стечаен управник/ Individuals with a license for bankruptcy trustee	92	71	72
Одземени лиценци на физички лица / Seized licenses of individuals	4	26	2
Правни лица што се стекнале со лиценца / Legal persons who have acquired with license	9	8	11
Одземени лиценци на правни лица / Legal entities with siezed licenses	0	1	1
Вкупно лиценци / Total licenses	101	79	83

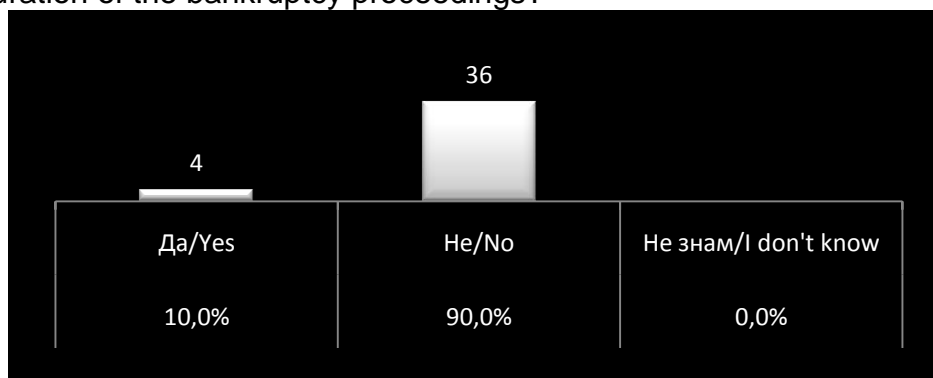
Од Табела 7 се заклучува дека според Законот за стечај од 2006 година во 2008 година имало 92 физички лица со лиценца на стечаен управник и 9 правни лица, во 2009 година нивниот број се намалил на 71 физичко лице и 8 правни лица, а во 2010 година има 72 физички лица и 11 правни лица со лиценца за овластен стечаен управник.

Од наведените податоци, ако го земеме предвид и бројот на стечајни постапки кои се водат во Република Македонија за што претходно наведовме податоци, можеме да заклучиме дека во Република Македонија има доволен број на стечајни управници кои би можеле да се ангажираат во водењето на стечајните постапки.

Од спроведената анкета на стечајните управници во која беше поставено прашањето „ Дали недоволната едуцираност на одредени стечајни управници е причина за долготраењето на стечајните постапки?“, ставовите на стечајните управници по однос на ова прашање изгледаат вака:

Графикон 7. „Дали недоволната едуцираност на одредени стечајни управници е причина за долгото траење на стечајните постапки?“

Графикон 7. „Is insufficient education of some trustees reason for the longduration of the bankruptcy proceedings?“

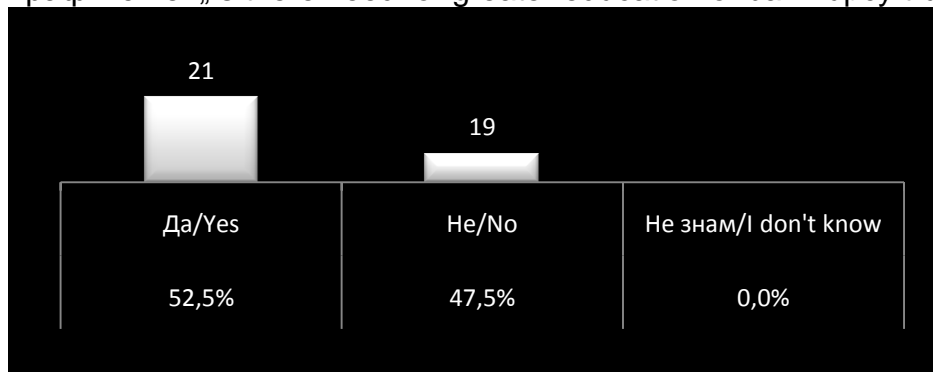

Од Графикон 7 се гледа дека 90% од стечајните управници одговориле дека недоволната едуцираност на одредени стечајни управници не е причина за долгото траење на стечајните постапки.

Следното прашање кое беше поставено на стечајните управници со спроведената анкета се однесуваше на тоа „дали е потребна поголема едуцираност на стечајните управници“, на што истите одговорија на следниов начин:

Графикон 8. „Дали е потребна поголема едуцираност на стечајните управници?“

Графикон 8. „Is there need for greater education of bankruptcy trustees?“

Од добиените резултати од анкетата се заклучува дека ставовите на стечајните управници кои сметаат дека е потребна поголема едуцираност на стечајните управници и оние кои сметаат дека не е потребна поголема едуцираност се речиси изедначени.

Од дадените одговори на овие две прашања произлегува дека стечајните управници сметаат дека нивната едуцираност нема влијание на долготраењето на стечајните постапки.

4.3.2. Распределба на стечајните постапки по стечајни управници

Во натамошното излагање ќе се осврнеме на распределбата на стечајни предмети по стечајни управници, со цел да утврдиме дали постои квантитативна врска помеѓу бројот на предмети по стечајни управници и нивната ефикасност во заклучување на стечајните постапки.

Ефикасноста на заклучување на стечајните постапки е пресметана како однос помеѓу бројот на заклучени предмети и вкупниот број на предмети по стечаен управник.

Во следната Табела 8 се групирани податоците од Прилог 1 во групи според број на предмети по стечајни управници и нивната ефикасност, при што во случаите кадешто имаме повеќе стечајни управници со ист број на предмети ефикасноста е пресметана како аритметичка средина по формулата $M = \frac{\sum_{i=1}^N X_i}{N}$, каде X_i е вредноста на ефикасноста, а N број на случаи.

Табела 8. Групирани и обработени податоци од Прилог 1
Table 8. Grouped and processed data from Appendix 1

број на предмети	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	18	20	34
просечна ефикасност	0,3333	0,3333	0,3810	0,35	0,0667	0,5833	0,2858	0,0833	0,5556	0,1	0,4091	0,2917	0,0769	0,1429	0,0667	0,1875	0,1667	0,15	0,0588

На пример: Од Прилог 1 гледаме дека со 18 стечајни постапки има 4 стечајни управници. Според формулата за просек, просечната ефикасност за оваа група ќе биде $M = \frac{\sum_{i=1}^N X_i}{N} = (0,2778 + 0,1667 + 0,1667 + 0,0556)/4 = 0,1667$

Вака групирани податоци ги имаме во Табела 8.

За утврдување на квантитативната врска го користиме Pearson-овиот коефициент или Коефициент на праволинска корелација. Коефициентот на

проста праволиниска корелација го означуваме со r . Овој коефициент го пресметуваме според формулата:

$$r = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{n \sum y^2 - (\sum y)^2} * \sqrt{n \sum x^2 - (\sum x)^2}}$$

-каде n е големина на примерокот, а X и Y соодветни променливи.

За пресметка ја формираме следната работна табела на вредности.

Табела 9. Работна табела за пресметка на Pearson-ов коефициент
Table 9. Working table for calculating the Pearson coefficient.

Групи на СУ по број на предмети	Ефикасност на заклучување	XY	X ²	Y ²
34	0,0588	1,9992	1156	0,0034574
20	0,15	3	400	0,0225
18	0,1667	3,0006	324	0,0277889
16	0,1875	3	256	0,0351563
15	0,0667	1,0005	225	0,0044489
14	0,1429	2,0006	196	0,0204204
13	0,0769	0,9997	169	0,0059136
12	0,29168	3,5001	144	0,0850743
11	0,4091	4,5001	121	0,1673628
10	0,1	1	100	0,01
9	0,5556	5,0004	81	0,30869136
8	0,08333	0,66667	64	0,00694444
7	0,28575	2,00025	49	0,08165306
6	0,58333	3,5	36	0,34027778
5	0,06667	0,33333	25	0,00444444
4	0,35	1,4	16	0,1225
3	0,38096	1,14287	9	0,14512834
2	0,33333	0,66667	4	0,11111111
1	0,33333	0,33333	1	0,11111111
208	4,6226	39,0443	3376	1,613984

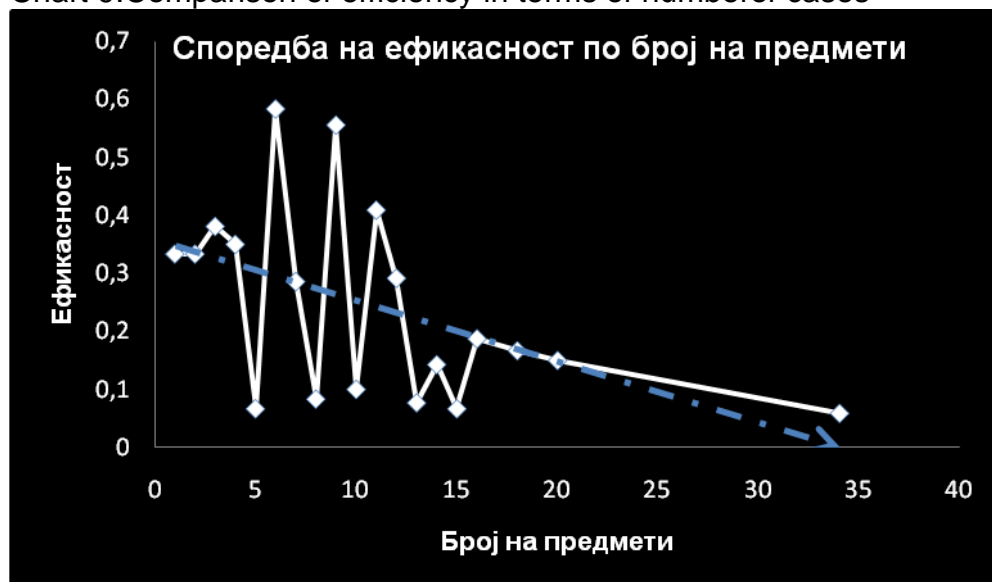
Од формулата:

$$r = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{n \sum y^2 - (\sum y)^2} * \sqrt{n \sum x^2 - (\sum x)^2}} = \frac{19 * 39,0443 - 208 * 4,6226}{\sqrt{19 * 3376 - 208^2} * \sqrt{19 * 1,61398 - 4,6226^2}} = -0,49853$$

Како релативна мерка, коефициентот на проста праволиниска корелација ги зема вредностите од -1 до $+1$. Доколку $r > 0$ тоа значи дека корелацијата помеѓу појавите е директна или позитивна (двете појави покажуваат истонасочни варијации). Во случај кога $r < 0$ врската е инверзна или негативна (кога едната појава расте, а другата опаѓа и обратно).

Во нашиот случај $r = -0,49853 < 0$, што значи дека помеѓу бројот на предмети и ефикасноста постои проста инверзна или негативна врска. Односно, со растење на бројот на предмети се намалува ефикасноста. Ова графички го прикажуваме со следниот графикон:

Графикон 9. Споредба на ефикасност по број на предмети
Chart 9. Comparison of efficiency in terms of number of cases

Доколку податоците од Табела 9 ги групираме во четири групи и тоа: група на управници со број на предмети од 1 до 5, од 6 до 10, од 11 до 15 и над 16 предмети, го добиваме Графикон 10. Просечната ефикасност за групите е пресметана како аритметичка средина по формулата за просек $M = \frac{\sum_{i=1}^N x_i}{N}$.

Графикон 10. Ефикасност по број на предмети
 Chart 10. Efficiency in terms of number of cases

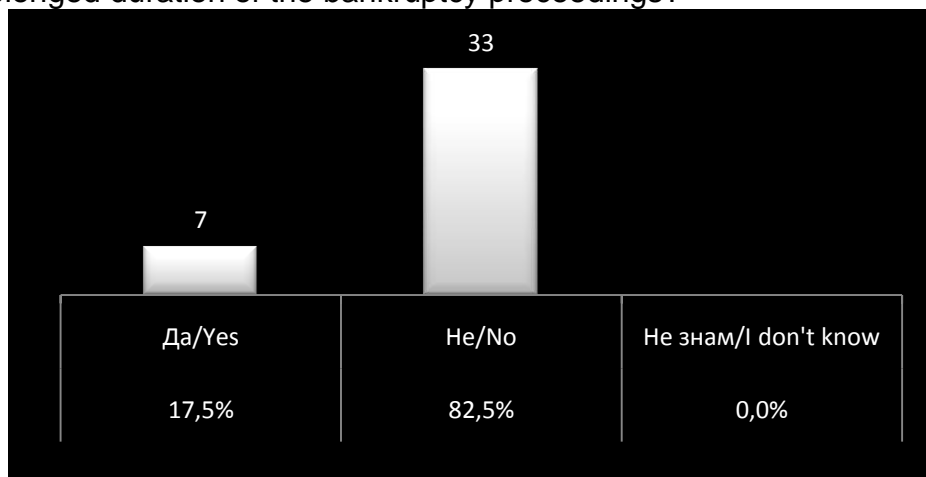
Од Графикон 10 се заклучува дека најефикасни биле стечајните управници во групата со број на предмети од 6 до 10, а со најмала ефикасност биле стечајните управници во групата со 16 или повеќе предмети. Од табелата се гледа дека колку стечајните управници имаат повеќе предмети во работа, толку истите се понеефикасни, што е и логично, бидејќи доколку имаат повеќе предмети во работа тие нема да можат да посветат поголемо внимание на стечајните постапки, односно нема да можат да постигнат навреме да ги испочитуваат роковите во кои треба да ги преземат дејствата во постапката, а со тоа стечајната постапка непотребно ќе се одолговлекува.

Вака добиените податоци ни укажуваат на тоа дека за побрзо да се заклучуваат стечајните постапки е потребно стечајните судии при именувањето на стечајни управници во стечајните предмети да водат сметка за порамноправна распределба на стечајни предмети по стечајни управници, односно според добиените резултати од истражувањето произлегува дека стечајните судии треба да именуваат стечајни управници во 6 до 10 стечајни предмети, како најоптимално решение за постигнување на најголема ефикасност во заклучувањето на стечајните постапки. Секое именување на стечајни управници над 10 стечајни предмети според истражувањето влијае на нивната ефикасност, а тоа доведува до состојба стечајните постапки да траат по подолг временски период.

Од спроведената анкета на стечајните управници со која беше поставено прашањето „Дали постои рамноправна распределба на стечајни предмети по стечајни управници?“, стечајните управници со 82,5% одговориле дека не постои рамноправна распределба на стечајни предмети по стечајни управници.

Графикон 11 „Дали недоволната едуцираност на одредени стечајни управници е причина за долгото траење на стечајните постапки?“

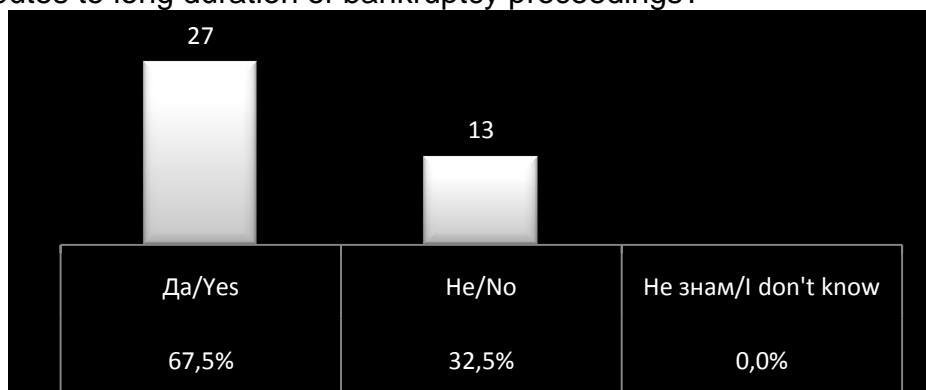
Chart 11 „Is insufficient education of some Bankruptcy Trustees the reason for prolonged duration of the bankruptcy proceedings?“

Со анкетата беше поставено и прашање „Дали нерамноправната распределба на стечајни предмети по стечајни управници придонесува за долго траење на стечајните постапки, односно дали распределбата на стечајни предмети по стечајни управници влијае на ефикасноста на стечајните управници во водењето на стечајните постапки“. Ставовите на стечајните управници, табеларно прикажани, изгледаат вака:

Графикон 12 „Дали нерамноправната распределба на стечајни предмети по стечајни управници придонесува за долго траење на стечајните постапки?“

Графикон 12 „Does unequal distribution of bankruptcy cases to trustees contribute to long duration of bankruptcy proceedings?“

Од добиените одговори на ова прашање произлегува дека 67,5% од стечајните управници одговориле дека нерамноправната распределба на стечајни предмети по стечајни управници влијае на ефикасноста на стечајните управници во водењето на стечајните постапки, а 32,5% одговориле дека нерамноправната распределба не влијае на ефикасноста на стечајните управници.

Произлегува дека и поголемиот дел од стечајните управници имаат став дека рамноправната распределба на стечајни предмети по стечајни управници влијае на траењето на стечајните постапки, на што укажуваат и податоците добиени од Одделението за стечај при Министерството за економија на Република Македонија.

Од ова истражување можеме да заклучиме дека стечајните судии во иднина треба да вршат што е можно порамноправна распределба на стечајни предмети по стечајни управници, а притоа да внимаваат на тоа дека стечајните управници се најефикасни кога во работа имаат помеѓу 6 и 10 стечајни предмети, а најмалку ефикасни се оние стечајни управници кои во работа имаат 16 или повеќе стечајни предмети.

4.4.Законската регулатива како причина за долготраењето на стечајните постапки во Република Македонија

Кога се зборува за законските прописи што ја регулираат стечајната материја во Република Македонија, како што погоре е споменато во областа на стечајот, во примена се три закони и тоа: Закон за присилно порамнување, стечај и ликвидација од 1989 година, Закон за стечај од 1997 година и Закон за стечај од 2006 година, односно - по кој закон е отворена стечајната постапка, по истиот треба да биде и заклучена.

За да ги утврдиме причините за долготраењето на стечајните постапки во Република Македонија од аспект на законските прописи кои ја регулираат оваа област, треба да се осврнеме посебно на секој закон и на слабостите во истиот, коишто придонесуваат стечајните постапки да траат долго време.

4.4.1. Закон за присилно порамнување, стечај и ликвидација

Според Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација од 1989 година во Република Македонија според податоците од Табела 1 на крајот на 2010 година има 15 отворени стечајни постапки кои не се заклучени, и истите мора да се заклучат според тој закон. Просечното времетраење на овие постапки до 31.12.2010 година изнесува 14,7 години, а имајќи предвид дека овие постапки не се заклучени, просечното времетраење на овие стечајни постапки ќе се зголемува и понатаму додека истите не бидат заклучени.

Според овој закон стечајните постапки во Република Македонија траат најдолго време.

За долгото траење на стечајните постапки кои се отворени по овој закон во голема мера придонесуваат и одредбите кои се содржани во истиот.

Со Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација за прв пат во Република Македонија е поставена некаква правна рамка за регулирање на односите помеѓу доверителите и должниците во стечајната постапка. Овој закон има низа слабости кои придонесуваат стечајните постапки да се решаваат со години.

Според овој закон стечајната постапка ја води стечаен совет, кој е составен од три судии, и стечаен судија кој не треба да биде член на стечајниот совет. Доверителите, според законот, имаат советодавна улога, така што одбор на доверители може да се формира како советодавно тело без можност да донесува одлуки.

Една од причините за долгото траење на стечајните постапки поведени по овој закон е токму тоа што четири судии се вклучени во водењето на стечајната постапка.

За донесување на која било одлука во стечајната постапка треба да се состане стечајниот совет кој е составен од три судии, кои покрај тоа што се членови на стечајниот совет во одредена стечајна постапка, истите постапуваат и во други предмети од други правни области.

Поради тоа собирањето на стечајниот совет и донесувањето на одлуки се одолговлекува, од причина што е потребно време судиите коишто учествуваат во стечајниот совет да се усогласат за временскиот термин за одржување на седница на стечајниот совет, како и за донесување на одлука.

Друга причина која придонесува долго да траат стечајните постапки по овој закон е тоа што стечаен управник во овие предмети може да биде секое деловно способно лице, па многу често во минатото се случуваше да бидат поставени стечајни управници кои немаат познавања од стечајната област, односно немаат познавања ниту од правната област, ниту од економската, а тоа предизвикуваше тие со години да не преземат дејства во стечајната постапка, а сепак да им се исплатува награда за нивната ангажираност како стечајни управници во конкретен предмет.

Значи, стечајните управници кои се поставуваа во овие предмети повеќе беа заинтересирани за наградата која месечно им се исплатуваше, отколку за водење и заклучување на стечајната постапка, бидејќи доколку истите ја заклучеа стечајната постапка, во иднина немаше да земаат месечна награда по тој предмет, а за нивната неажурност (непостапување по предметот) не трпеа никакви последици, ниту пак од нив се бараше некаква одговорност.

Од доставените податоци од Министерството за економија на Република Македонија кои се однесуваат за причините за траење на стечајните постапки по Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација од 1989 година кај овие предмети, во голема мера, како причина се повторува неажурноста на стечајните управници.

Според чл. 149 ст.1 од овој закон стечајниот судија му поднесува предлог на стечајниот совет за заклучување на стечајната постапка, кога тој од стечајниот управник ќе прими извешатај дека сите работи од стечајната постапка се завршени.

Сметам дека оваа одредба на законот претставуваше главна пречка стечајните предмети да не бидат заклучени, бидејќи во пракса се случуваше иако имотот во стечајната маса кај стечајниот должник да биде целосно впаричен, некој од доверителите или трето лице да води судски спор со стечајниот должник, па додека не се завршеше тој спор стечајната постапка не можеше да биде заклучена, или пак се случуваше стечајниот управник да поведе некаква судска постапка во врска со стечајната маса, па додека ваквата постапка не се завршеше, стечајната постапка не можеше да се заклучи.

Бидејќи со години се водеа судски постапки, стечајниот управник не доставуваше извештај до стечајниот судија за тоа дека сите работи во врска со

стечајната постапка се завршени, па поради тоа стечајниот судија не можеше да даде предлог до стечајниот совет за заклучување на стечајната постапка.

Тоа се некои од слабостите на Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација, кои придонесуваат стечајните постапки отворени по овој закон да траат долго време.

4.4.2. Закон за стечај од 1997 година

Според Законот за стечај од 1997 година во Република Македонија според податоците од Табела бр.1, на крајот на 2010 година има 142 отворени стечајни постапки кои не се заклучени и истите мора да се заклучат според тој закон. Просечното времетраење на овие постапки до 31.12.2010 година изнесува 7,11 години, а имајќи предвид дека овие постапки не се заклучени, просечното времетраење на овие стечајни постапки ќе се зголемува и понатаму додека истите не бидат заклучени.

За долготраењето на стечајните постапки по овој закон придонесуваат и одредбите кои се содржани во него.

Според овој закон во органи на стечајната постапка влегуваат стечајниот совет, стечајниот управник, стечајниот судија, одборот на доверители и собранието на доверители.

Стечајниот совет беше составен од три судии, од кои еден е стечаен судија и тој не можеше да биде претседател на стечајниот совет.

За да се донесе некоја одлука во врска со стечајната постапка требаше да одлучува стечајниот совет, кој беше составен од судии кои покрај оваа област работеа и други области, па додека истите се усогласеа за одржување на седница на стечајниот совет и донесување на одлука, поминуваше време дури и по неколку месеци.

Според овој закон собранието на доверители ги донесуваше сите поважни одлуки, така што за да се донесе некоја одлука од собранието на доверители беше потребно за истата да гласа мнозинството од доверители со утврдени побарувања со право на глас²².

²²Чл.42 ст.2 од Законот за стечај Сл. Весник на РМ бр. 55/97 од 29.10.1997 година гласи: „Одлуката на собранието на доверители ќе се смета за донесена ако за неа гласале доверителите чии побарувања изнесуваат повеќе од половината од вкупниот износ на

Честопати се случуваше во пракса големите доверители да не присуствуваат на собранието на доверители, па поради тоа не можеше да се обезбеди кворум за работа, така што собранието на доверители се одложуваше поради немање на кворум за работа.

Исто така се случуваше неколку од големите доверители, кои заедно имаат повеќе од 50 % од утврдените побарувања, пред одржување на собранието на доверители да не ги усогласат своите ставови, па поради тоа одлуката на собранието на доверители не можеше да се донесе, поради што стечајната постапка се одолговлекуваше.

Со измените на Законот за стечај во 2004 година²³ се предвиде предност при исплатата на придонесите за пензиско и инвалидско осигурување за вработените до отворањето на стечајната постапка кај стечајниот должник, поради што останатите доверители не можеа да дојдат на ред да си ги наплатат своите побарувања, бидејќи сите парични средства кои се собираа со впаричување на стечајната маса не беа доволни за да се покријат неплатените придонеси од плата за пензиско и инвалидско осигурување за времето до отворањето на стечајната постапка, пресметани на најниската основица за плаќање придонеси, така што немаше шанса да останат средства за останатите доверители. Поради тоа останатите доверители беа незаинтересирани за текот на стечајната постапка, бидејќи беа свесни дека за наплата на нивните побарувања нема да останат средства, па поради тоа тие не беа ни заинтересирани да присуствуваат на собранието на доверители и да испраќаат свои претставници во органите на стечајната постапка, што придонесуваше да не можат да се донесуваат одлуки во стечајната постапка, а тоа доведуваше до состојба стечајните постапки да траат долго време.

побарувањата на сите доверители со право на глас. Кај разлачните доверители на кои должникот не им долгува лично, одлуката ќе се смета за донесена ако за неа гласале разлачните доверители што поседуваат повеќе од половината од вкупната вредност на разлачните права.“

²³Во чл.16 од Законот за изменување и дополнување на Законот за стечај Сл. Весник на РМ бр. 17 од 24.03.2004 година беше предвидено дека'Во членот 220 во ставот (1) се додава нова точка 3), која гласи:

3) по намирување на трошоците на стечајната постапка, се намируваат неплатените придонеси од плата за пензиско и инвалидско осигурување за времето до отворањето на стечајната постапка, пресметани на најниската основица за плаќање придонеси'.

4.4.3. Закон за стечај од 2006 година

Според Законот за стечај од 2006 година во Република Македонија според податоците од Табела 1 на крајот на 2010 година има 201 отворени стечајни постапки, кои не се заклучени, и истите мора да се заклучат според тој закон. Просечното времетраење на овие постапки до 31.12.2010 година изнесува 1,76 години, а имајќи предвид дека овие постапки не се заклучени, просечното времетраење на овие стечајни постапки ќе се зголемува и понатаму додека истите да бидат заклучени.

Со овој Закон за стечај голем број на слабости кои постоеја во претходните два закона се надминати и се создадени услови стечајните постапки да траат пократко време.

Меѓутоа, кога се донесуваше овој Закон за стечај, беше поставена цел да се намали времетраењето на стечајните постапки, така што се предвидувахе стечајните постапки покренати по овој Закон за стечај да се заклучуваат за шест месеци.

Според податоците со кои располагаме после 4 години од влегувањето во сила на овој закон, слободно можеме да кажеме дека ваквата цел не е постигната, иако стечајните постапки отворени по овој Закон за стечај траат пократко време за разлика од претходните два закона.

Со Законот за стечај од 2006 година надлежностите кои ги имаше стечајниот совет преминаа кај стечајниот судија, така што сега сите одлуки во стечајната постапка ги донесува стечајниот судија. Со ова во голема мера се забрза водењето на стечајните постапки, од причина што стечајниот судија сам постапува по предметот, а не како претходно - во совет, па поради тоа за одлуките кои треба да ги донесе исклучиво е одговорен тој, а со законот се предвидени и точни рокови во кои тој мора да постапува.

Главните одлуки доверителите ги донесуваат на собранието на доверители со мнозинство одутврдените побарувања претставени од присутните доверители²⁴.

Со вака предвидениот начин на донесување на одлуката на собранието на доверители со мнозинство од утврдените побарувања претставени од присутните доверители, се спречи можноста големите доверители намерно да

²⁴Чл.47 ст.2 од Законот за стечај Сл. Весник на РМ бр.34 од 22.03.2006 година.

не присуствуваат на собранието на доверители за да не може да се обезбеди кворум за одржување на собранието и да не се донесе одлуката, со што се оневозможи одолговлекување на стечајната постапка. Одлуката на собранието на доверители може да се донесе и ако на собранието не се присутни повеќе од 50% од доверителите со право на глас со утврдени побарувања. На собранието на доверители доволно е да е присутен и само еден доверител со право на глас, без разлика на висината на неговото побарување и само тој може да гласа и да се донесе одлуката.

Практично со оваа одредба се спречи одлагањето на собранието на доверители, а целта беше да се забрза водењето на стечајната постапка.

Со овој закон се предвиде и начин и постапка за впаричување на имотот кој влегува во стечајната маса²⁵, така што се предвидени три начини за продажба на имотот кој влегува во стечајна маса и тоа: јавен оглас за прибирање на понуди, со јавно наддавање или со непосредна спогодба, а се предвиде и тоа дека постапката и роковите за продажба на имотот од стечајната маса поблиску ќе се уредат со професионални стандарди.

За таа цел министерот за економија на Република Македонија донесе професионален стандард за начинот, постапката и роковите за продажба на имотот на стечајниот должник кој претставува стечајна маса²⁶.

Со овие професионални стандарди точно се предвиде постапката и роковите за продажба на имотот кој влегува во стечајна маса, што придонесе за забрзување на стечајните постапки.

Меѓутоа, иако новиот Закон за стечај од 2006 година има квалитетни законски решенија за забрзување на стечајните постапки, сепак во пракса овие постапки траат подолго време за разлика од она што беше предвидено кога се донесуваше законот.

Сметам дека може да се направат одредени измени на Законот за стечај во делот на постапката за продажба на имотот кој влегува во стечајна маса, така што за да се забрза стечајната постапка може да се предвиди можност имотот на должникот кој влегува во стечајна маса при постапката за јавно наддавање да се продава без утврдување на почетна цена, или пак почетната цена да не биде пониска од половина од проценетата вредност; огласот за

²⁵Чл.98 од Законот за стечај Сл. Весник на РМ бр.34/06

²⁶Сл.весник на РМ бр.119 од 17.11.2006 година.

продажба стечајниот управник да го објави во повеќе дневни весници, на пример во три дневни весници кои се дистрибуираат на целата територија на Република Македонија, со цел повеќе заинтересирани купувачи да се јават на огласот за продажба и оној понудувач кој ќе даде најповолна понуда (највисока цена) да го купи имотот на стечајниот должник.

Во пракса при постапката за продажба на имотот на должникот кој влегува во стечајна маса со оглас по пат на јавно наддавање, многу ретко се случува некој понудувач да го купи имотот на должникот на првото јавно наддавање, бидејќи заинтересираните понудувачи знаат дека при следната продажба цената на имотот ќе се намали, па имајќи го предвид ова, истите не се јавуваат на првата продажба, поради што истата поминува неуспешно, а сепак се прават трошоци на сметка на стечајната маса за објавување на оглас за продажба и спроведување на таа продажба, трошоцикои на крајот паѓаат на товар на доверителите при нивното подмирување.

Напоменувам дека ова би можело да биде предвидено само како можност, доколку тоа го прифатат доверителите на собранието на доверители, бидејќи како што сега постапката е предвидена по професионалните стандарди, првата продажба со јавно наддавање мора да биде со почетна цена која одговара на проценетата вредност.

Со вака предвидената можност ќе се заштеди и на трошоци на постапката и ќе се добие време за непотребно да не се објавува оглас за прва продажба со јавно наддавање, па доколку истата е неуспешна да се одржува собрание на доверители, на кое доверителите ќе донесуваат одлука за наредната продажба да биде намалена цената на имотот до половина од проценетата вредност, за што се губи време од неколку месеци, а се прават и трошоци на стечајната постапка.

5. ПРИЧИНИ КОИ ВЛИЈААТ ЗА ДОЛГОТО ТРАЕЊЕ НА СТЕЧАЈНИТЕ ПОСТАПКИ

Стечајните постапки се сложени (комплексни) судски постапки, чиешто времетраење зависи од многу причини.

Во следното излагање ќе ги наведеме причините за одолговлекување на стечајните постапки²⁷ по фази во кои се наоѓа стечајната постапка, а истото ќе биде извршено спорд податоците во табелата која е во прилог на овој труд.

Податоците се земени од Прилог 2 и се групирани во Графикон 13 по распоред според времето на траење на причината поради која се одолговлекувала стечајната постапка и број на стечајни постапки одолговлечени како резултат на посочената причина.

Ваквото испитување е извршено со цел да се утврди во која фаза од стечајната постапка, колку просечно во Република Македонија трае стечајната постапка и кои се причините за одолговлекувањето на постапката во секоја фаза од постапката. Од овие податоци и извршената анализа на истите ќе можеме да утврдиме во која фаза од стечајната постапка стечајните предмети траат долго и кои се причините за истото, како и да донесеме заклучок како да се намали траењето на стечајните постапки.

²⁷Овие причини за одолговлекување на стечајните постапки се земени како предвид од страна на Одделението за стечај при Министерството за економија на РМ Скопје според податоците за тоа во кои фази се наоѓа стечајната постапка дадени од страна на судовите во РМ кои постапуваат по стечајни предмети, односно од кои причини стечајните постапки сèуште не се завршени.

Графикон 13. Причини за одолговлекување на стечајната постапка според просечно времетраење на години во тек и број на постапки по причина
 Chart 13. Reasons for prolonging the bankruptcy proceedings distributed by average duration in years and number of proceedings for the particular reason

5.1. Водењето на судски и управни постапки за побивање на правни дејства и упис на имотот на стечајниот должник во катастар

Водењето на судски и управни постапки, односно побивање на правни дејства и упис на имотот на стечајниот должник во катастар се групирани во една категорија на причини, поради тоа што ако се побијат правни дејства на стечајниот должник за одреден недвижен имот, тој имот потоа треба да биде запишан во Агенцијата за катастар на недвижности на име на стечајниот должник, односно да претставува стечајна маса на стечајниот должник, па дури потоа истиот да биде предмет на впаричување во постапката.

Според податоците од Прилог 2 кај оваа причина за одолговлекување на стечајните постапки постои најдолго просечно времетраење, и тоа од 6,81 години и истото продолжува да трае, бидејќи податоците добиени од Министерството за економија се до 31.12.2010 година, а оваа причина се однесува на вкупно 88 стечајни предмети кои се водат во Република Македонија.

Всушност, од податоците во Прилог 2 се гледа дека во 88 стечајни предмети во Република Македонија се водат судски или управни постапки за побивање на правни дејства, како и постапки за упис на имотот кој влегува во стечајната маса во Агенцијата за катастар на недвижности.

Ваквото долго траење на стечајните постапки произлегува од тоа што основните судови во кои се водат споровите за побивање на правни дејства, предметите ги решаваат со години, а тоа влијае на траењето на стечајната постапка. Од исходот на судската постапка за побивање на правни дејства ќе зависи дали имотот за кој се побиваат правните дејства ќе се врати во стечајната маса или не, односно од исходот на судскиот спор ќе зависи дали подоцна овој имот ќе се впаричува како стечајна маса на стечајниот должник.

Од доставените податоци се гледа дека ваквите постапки за побивање на правни дејства се јавуваат во речиси сите фази од постапката, дури и во фазата кога треба да се донесе решение за заклучување на стечајната постапка, и тоа во 2 предмети со просечно времетраење од 14,71 години, односно стечајниот управник не предлага заклучување на стечајната постапка додека се води постапка за побивање на правните дејства.

Судските спорови заради побивање на правни дејства²⁸ стечајниот управник ги покренува со тужба пред парничниот суд за правни дејства кои се преземени пред отворањето на стечајната постапка, а со кои се нарушува изедначеното подмирување на доверителите (оштетувањето на доверителите), или против доверителите кои се ставени во поповолна положба за разлика од останатите доверители.

Ваквите судски спорови за побивање на правни дејства траат долго време, бидејќи во постапката по тужба пред парничниот суд се бара

²⁸Одредбите за побивањето на правни дејствија на стечајниот должник се содржани во глава трета од Законот за стечај Сл. весник на РМ бр. 34 од 22.03.2006 година и тоа од чл. 172 заклучно со чл. 188 од Законот.

вештачење со цел да се утврди дали постои оштетување на доверителите, па откако ќе се добие првостепена одлука, обично таа одлука се обжалува од незадоволната странка, па доколку оваа одлука се потврди пред повисокиот суд, незадоволната странка изјавува ревизија, односно води постапка по вонреден правен лек пред Врховниот суд на Република Македонија, при што поминува подолг временски периоддодека да донесе одлука.

Откако ќе се отвори стечајна постапка на имотот на должникот, стечајниот управник веднаш по преземањето на писмената документација која се однесува на сопственоста на имотот на стечајниот должник, а најдоцна пред да се пристапи кон продажба на имотот на стечајниот должник, треба да ги преземе сите мерки и активности во врска со запишување на недвижниот имот на стечајниот должник во јавни книги, доколку тоа претходно не било сторено и доколку за тоа постојат законски услови²⁹.

Кај поголемиот број на правни субјекти кај кои се отвора стечајна постапка, имотот кој влегува во стечајната маса на должникот, а особено недвижниот имот, е со нерешен статус.

Честопати се случува имотот на стечајниот должник да не биде запишан во јавните книги како сопственост на стечајниот должник, иако има градежно-техничка документација на име на стечајниот должник која не била претходно доставена во Агенцијата за катастар на недвижности, или пак недвижниот имот на стечајниот должник е заведен во евидентен лист на име на стечајниот должник, во кој лист се евидентира недвижен имот без одобрение за градење, односно овој недвижен имот се води како дивоградба и истиот со ваков статус не може да биде предмет на продажба во стечајната постапка.

Стечајниот управник пред да пристапи кон впаричување на овој имот, во согласност со професионалните стандарди, има обврска да го реши статусот на имотот, односно да покрене постапка овој имот да се запише во сопственост на стечајниот должник.

Од тие причини стечајните управници покренуваат судски постапки заради утврдување право на сопственост на недвижниот имот, кои пред судовите траат по неколку години.

²⁹Професионален стандард за начинот, постапката и роковите за продажба на имотот на стечајниот должник кој претставува стечајна маса Сл. Весник на РМ бр.119 од 17.11.2006 година.

Тоа доведува стечајната постапка по однос на овој имот да не се спроведува додека да се завршат судските спорови, кои траат по неколку години.

Доколку за имотот на стечајниот должник се располага со градежно-техничка документација (одобрение за градење), стечајниот управник покренува управна постапка пред Агенцијата за катастар на недвижности во која, иако не е спорно дека недвижниот имот треба да се запише на име на стечајниот должник против решението со кое истиот се запишува на име на стечајниот должник, се случува Државниот правобранител (кој ги штити имотните интереси на Република Македонија) да поднесе жалба до Второстепената комисија при Владата на РМ за решавање на работите од областа на катастарот, така што одлуката од оваа комисија се чека со години, а доколку истата одлучи имотот да се запише на стечајниот должник, тогаш против таквата одлука Државниот правобранител покренува управен спор пред Управниот суд, кој исто така трае долго време.

5.2. Изречена привремена мерка-забрана на располагање со стечајната маса

Оваа причина за долго траење на стечајните постапки се однесува на издадени привремени мерки од страна на судот, по повод водењето на некои судски постапки за имотот кој влегува во стечајната маса, така што стечајниот управник не може да го впаричува имотот за кој е издадена мерката и истиот мора да почека да се завршат тие судски постапки, а од исходот на тие постапки ќе се одлучува дали тој имот ќе се впаричува во стечајната постапка или не.

Вакви привремени мерки со забрана на располагање со стечајната маса обично се издаваат за имот за кој против стечајниот должник се водат судски спорови за различно право, или пак за кои се водат судски спорови за излачно право и овие мерки обично ги бараат разлачниот или излачниот доверител.

Според податоците од Прилог 2 вакви изречени привремени мерки има во 4 стечајни постапки кои се со просечно времетраење од 6,21 години, што значи дека издадените привремени мерки траат многу долго време, поради тоа што судските постапки по кои истите биле издадени сè уште не се завршени.

5.3. Водењето на судски постапки за наплата на побарувања од должници на должникот

Третата причина поради која се одолговлекуваат стечајните постапки според податоците од Одделението за стечај при Министерството за економија на Република Македонија е водењето на судски постапки за наплата на побарувања од должници на должникот, а се однесува на тоа што стечајниот управник поведува судска постапка заради наплата на побарувањата на стечајниот должник, кои тој ги има спрема други доверители. Од податоците од Прилог 2 се гледа дека вакви постапки во Република Македонија се водат во 49 стечајни предмети со просечно времетраење од 5,68 години, а тоа значи дека просечно 5,68 години се потребни за да се заврши судската постапка за наплата на побарување од должниците на стечајниот должник.

Овие податоци укажуваат на бавноста на работата на судовите кои постапуваат во овие предмети, а сето тоа се одразува на траењето на стечајната постапка.

5.4. Водењето на судски спорови за оспорени побарувања

Доколку стечајниот управник или некој од другите доверители на стечајниот должник на испитното рочиште оспорат некое од побарувањата на доверителите, доверителите чии побарувања се оспорени се упатуваат на спор заради докажување на нивното побарување³⁰.

Често пати во стечајните постапки се случува стечајниот управник да оспори некое различно право на доверител, односно да оспори право на одвоено подмирување на доверителот од недвижен имот кој влегува во стечајната маса. Знаеме дека доколку постои право на одвоено подмирување (различно право на доверител), тој има право самиот да одлучува за начинот и постапката за продажба на имотот врз кој полага различно право, односно

³⁰Чл.91 ст.1 од Законот за стечај Сл. Весник на РМ 34/2006 вели „Доверител чие побарување е оспорено од страна на стечајниот управник има право да поведе постапка за утврдување на оспореното побарување, во рок од осум дена од денот на приемот на решението“.

доверителот го диктира начинот и постапката за продажба на тој имот и самиот одлучува дали тој имот ќе го впаричува стечајниот управник или имотот ќе се продава во постапка преку извршител.

Токму од овие причини, доколку биде оспорено вакво право на доверителот, тогаш мора да се почека да се заврши судската постапка за утврдување на тоа право, па дури потоа да се пристапи кон впаричување на тој имот. Сето тоа доведува до состојба стечајната постапка да стои во место додека не се заврши судската постапка за оспореното побарување, која трае и по неколку години.

Основните судови воопшто не ја почитуваат одредбата од чл.91 ст.2 од Законот за стечај³¹, според која доколку се оспори некое побарување на доверителите, судот е должен да го земе предметот во работа во рок од 15 дена од приемот на предметот. Судиите имаат некоја одбивност кон овие предмети, па истите ги земаат во работа после неколку месеци, а стечајната постапка не може да продолжи додека не се решат овие спорови кои траат со години.

Од доставените податоци од Министерството за економија на РМ (Прилог 2) се заклучува дека во Република Македонија просечното времетраење на стечајните постапки поради поведени судски постапки за оспорени побарувања изнесува 5,33 години, односно на судот му се потребни повеќе од 5 години за да одлучи по тужбата за оспорени побарувања, поради што стечајната постапка по однос на овој имот не се спроведува додека судскиот спор не се заврши. Од Прилог 2 може да се заклучи и тоа дека ваквите постапки се водат скоро во сите фази од стечајната постапка, така што карактеристично е дека во последната фаза од стечајната постапка, кога треба да се заклучи стечајната постапка, овие постапки за оспорени побарувања сè уште траат, па според податоците од Прилог 2 во три стечајни предмети во Република Македонија стечајната постапка сè уште не се заклучува 7,06 години токму поради нерешените судски спорови за оспорените побарувања.

Од обработката на добиените податоци од Министерството за економија на Република Македонија, како и од добиените резултати од извршената

³¹Чл. 91. Ст.2 од ЗС Службен весник на РМ бр. 34/2006 вели „Постапката од ставот (1) на овој член е итна и предметите мора да бидат земени во работа најдоцна во рок од 15 дена од денот на приемот на предметот“.

анкета на лиценцираните стечајни управници, може да се заклучи дека најголеми причини за долготраењето на стечајните постапки во Република Македонија се водењето на судски постапки во врска со стечајната маса на стечајниот должник, и тоа судските постапки за побивање на правни дејства, судски постапки за оспорени побарувања, судски постапки за наплата на побарувања од должници на должникот, потоа изречени привремени мерки за забрана за располагање со стечајната маса издадени од страна на судовите по повод водењето на одредени судски постапки во врска со стечајната маса. Па, според тоа, лично сметам дека е потребно во Република Македонија да се формираат посебни трговски судови кои ќе ги решаваат сите судски спорови кои ќе се појават помеѓу правните лица, а ќе постапуваат и по судските спорови кои се однесуваат на стечајниот должник, односно, покрај тоа што во овие трговски судови ќе се решаваат стечајните предмети, судиите ќе постапуваат и по судските предмети кои ќе се појават при водењето на стечајната постапка, а кои се поврзани со стечајната маса, на пр.: судски спорови за оспорени побарувања, за побивање на правни дејства, спорови за наплата на побарувања од должници на должникот, спорови за утврдување на различни и издани права и сл.

Со формирањето на вакви трговски судови по примерот на некои соседни земји, како што е Република Хрватска која има формирано вакви трговски судови, ќе се овозможи побрзо водење на стечајните постапки во Република Македонија, бидејќи побрзо ќе се завршуваат судските постапки кои се појавуваат при водењето на стечајните постапки, затоа што трговските судови ќе бидат специјализирани судови во кои ќе се решаваат само трговски спорови кои настануваат како резултат на деловните односи помеѓу правните лица и во овие судови ќе постапуваат судии на кои трговската област во која спаѓа и стечајното законодавство, ќе им биде специјалност.

Сметам дека со формирањето на вакви трговски судови во голема мера ќе се придонесе трговските спорови помеѓу правните лица да траат пократко време, а со тоа побрзо да се завршуваат и отворените стечајни постапки.

5.5. Други причини за долго траење на стечајните постапки

Други причини за одолговлекување на стечајните постапки спрема добиените податоци од Министерството за економија се однесуваат на 82

предмети, кои се со просечно времетраење од 0,76 години. Сепак може да се каже дека овие причини се со многу помало времетраење за разлика од сите претходно наведени причини.

5.6. Непостоење книговодствена документација кај должникот

Непостоењето на книговодствена документација е шестата причина за одолговлекување на стечајните постапки. Такви предмети во Република Македонија има 7, со просечно траење од 4,86 години, како резултат на тоа што кај стечајниот должник нема книговодствена документација од неговото работење пред да се отвори стечајната постапка, па поради тоа стечајниот управник не може да ги утврди обврските и побарувањата на должникот, односно не може да ги среди билансите кај стечајниот должник, или пак во случај кога еден стечаен управник е разрешен од должноста и е назначен друг стечаен управник, така што разрешениот стечаен управник не ја предава документацијата на новоименуваниот стечаен управник, поради што новиот стечаен управник не може понатаму да ја води стечајната постапка.

5.7. Впаричување на имотот на стечајниот должник

Една од причините за долгот траење на стечајните постапки во Република Македонија се однесува и на впаричувањето на имотот на стечајниот должник кој влегува во стечајната маса.

Согласно со одредбите од Законот за стечај³² на првото собрание на доверителите (на извештајното собрание), доверителите одлучуваат за тоа дали деловниот потфат на должникот ќе биде затворен или ликвидиран, или истиот ќе биде продолжен или, пак, ќе се донесе план за реорганизација на стечајниот должник.

Доколку на извештајното собрание доверителите одлучат за затворање и ликвидирање на деловниот потфат на стечајниот должник, истите одлучуваат и за начинот и постапката за впаричување на имотот кој влегува во стечајната маса.

³²Сл.весник на РМ бр.34 од 22.03.2006 година.

Доверителите на првото собрание на доверители можат да одлучат имотот на стечајниот должник да се продава на еден од трите начини предвидени со Законот за стечај³³, и тоа: со јавен оглас за прибирање на понуди, со јавно наддавање или со непосредна спогодба.

Третиот начин на продажба на имотот на должникот (со непосредна спогодба) ќе се примени доколку за него собрание на доверители донесе одлука, меѓутоа овој начин на продажба доаѓа во предвид да се примени само ако претходно два пати последователно биле спроведени постапки за продажба на имотот на стечајниот должник по пат на јавно наддавање или по пат на прибирање на понуди, а не била извршена продажба на имотот од стечајната маса.

Од добиените податоци од Прилог 2 се гледа дека немањето на заинтересирани купувачи, т.е. неуспешни тендери е причина за долгото траење на стечајните постапки во 53 стечајни постапки во Република Македонија кои просечно траат 5,06 години.

Причината за ваквото одолговлекување на стечајната постапка што се однесува на неуспешната продажба на имотот на стечајниот должник кој влегува во стечајната маса се однесува на тоа што се продава имот кој не е атрактивен за купувачите, односно имот кој честопати е застарен, на пр.: застарена опрема, технологија и сл., па поради тоа никој купувач не е заинтересиран да го купи истиот.

Една од причините за неуспешна продажба на имотот кој влегува во стечајната маса е превисоката почетна продажна цена, која при првата продажба на јавно наддавање мора да биде во висина на проценетата вредност која ја утврдуваат овластени проценители.

Овластените проценители при вршењето на проценката на имотот на стечајниот должник честопати нереално (превисоко) ја утврдуваат вредноста на имотот на должникот, без да водат сметка за пазарните услови и за тоа дека се продава имот на стечаен должник кој мора многу брзо да се впаричи, бидејќи во стечајната постапка со секое нејзино одолговлекување, па и со одолговлекувањето на продажбата, се прават многу трошоци, а истовремено вредноста на имотот како одминува времето се намалува, бидејќи стечајниот

³³Како погоре.

должник по отворањето на стечајната постапка не извршува дејност, односно деловниот потфат е затворен, па поради тоа опремата и машините кои должникот ги има поради неработење со текот на времето стануваат неупотребливи.

Овластените проценители при проценката на имотот на стечајниот должник треба да водат сметка за тоа имотот којшто го проценуваат, а кој влегува во стечајната маса, да може на пазарот лесно и брзо да биде продаден.

По мое мислење потребно е од страна на законодавецот да се утврди посебна методологија за процена на имот на стечаен должник, која ќе се разликува од општата методологија, и која ќе има за цел овластените проценители при проценката на имотот на стечајниот должник да можат да го проценат имотот на должникот, така што истиот да биде атрактивен за понудувачите, односно да може многу лесно и брзо да се продаде на пазарот.

Во случајов треба да се утврди методологија за процена на имот на должникот по која имотот нема да се проценува според пазарната вредност, туку по вредност која реално на пазарот ќе овозможи имотот на стечајниот должник веднаш да биде продаден, бидејќи со секое одолговлекување на постапката за продажба на имотот на должникот се зголемуваат трошоците на стечајната постапка, а и имотот на стечајниот должник станува неупотреблив, па стечајните управници се доведуваат во состојба да не можат да ја впаричат стечајната маса, или откако ќе го продадат имотот на стечајниот должник ќе утврдат дека направиле премногу трошоци за постапката за продажба, што е на штета на сите доверители, бидејќи остануваат многу малку средства за подмирување на доверителите.

5.8.Собранието на доверители нема донесено одлука за начинот на водење на стечајната постапка

Според податоците во Прилог 2 оваа причина се појавува во вкупно 32 стечајни постапки со просечно времетраење од 3,44 години и истата се појавува во речиси сите фази од стечајната постапка.

Од податоците кои се прикажани во Прилог 2 за напоменување е тоа што оваа причина се појавува во 6 стечајни постапки во почетната фаза, кои се со

просечно времетраење од 4,00 години, што значи дека овие постапки уште во почетната фаза неоправдано траат многу долго време, затоа што откако ќе се донесе решение за отворање на стечајна постапка на должникот, со истото се закажува и датумот на одржување на испитно рочиште и извештајно собрание на кое се одлучува за начинот на водење на стечајната постапка. До донесувањето на одлуката за начинот на водење на стечајната постапка во овие 6 предмети просечно поминале 4,00 години, што е неоправдано, имајќи предвид дека за доаѓање до оваа фаза од стечајната постапка се потребни околу 2-2,5 месеци.

Причината за ваквото траење на постапката може да се бара во самите доверители кои ги злоупотребуваат своите права, односно не пристапиле на собранието на доверители, а со тоа и не гласале на истото за начинот на водење на постапката.

Со анкетата која беше спроведена на стечајните управници им беше поставено прашање „Која од наведените причини најмногу ги одолговлекува стечајните постапки?“, а како причини беа наведени причините за одолговлекување на стечајните постапки утврдени според податоците од Одделението за стечај при Министерството за економија на Република Македонија, така што на ова прашање стечајните управници со 13 гласа се произнеле дека водењето на судски и управни постапки-побивање на правни дејства и упис на имотот во катастар е причина која најмногу ги одолговлекува стечајните постапки, а за водењето на судски постапки за наплата на побарувања од должници на должникот и други причини гласале 7 стечајни управници; за собранието на доверители дека нема донесено одлука за начинот на водење на стечајната постапка гласале 5 стечајни управници, а за водењето на судски постапки за оспорени побарувања и немање заинтересирани купувачи - неуспешни тендери гласале по 3 стечајни управници; за изречена временна мерка-забрана за располагање со стечајната маса и непоседување книговодствена документација гласале по 1 стечаен управник.

Бидејќи одговорите на стечајните управници од спроведената анкета на ова прашање по однос на причините за одолговлекување на стечајните постапки се многу блиски, ќе го примениме χ^2 за да испитаеме дали ставовите на стечајните управници по однос на причините за долго траење на стечајните

постапки се еднакво застапени за сите наведени причини, или пак за одредени причини за долго траење на стечајните постапки поголем број од стечајните управници сметаат дека повеќе влијаат на долгото траење на стечајните постапки, односно дали постои значајна статистичка разлика помеѓу дадените и очекуваните одговори за причините за траењето на стечајните постапки.

Врз основа на χ^2 ќе испитаме на ниво на значајност $\alpha=0,05$, дали распоредот на одговорите се разликува од очекуваниот (униформниот) само во границите на случајноста, односно дали можат овие 40 испитаници да се сметаат како примерок од маса во која сите одговори се подеднакво застапени.

Очекуваната (теоретска) фреквенција за секој одговор (модалитет) ќе биде $40/8=5$, ако нултата хипотеза е точна. Табела 10 ги покажува разликите помеѓу емпиriskите и теоретските фреквенции, врз основа на кои ќе ја пресметаме вредноста на χ^2 -статистика на тестот.

Табела 10. Работна табела за пресметка на χ^2 -статистика
Табела 10. Working table for calculating Chi-square statistics

Причина за одолговлекување	Број на заокружени одговори Емпир. f_i	Теорет. f_i^t	$f_i - f_i^t$	$(f_i - f_i^t)^2$	$(f_i - f_i^t)^2 / f_i^t$
0.	5	5	0	0	0,0
1.	13	5	8	64	12,8
2.	7	5	2	4	0,8
3.	3	5	-2	4	0,8
4.	1	5	-4	16	3,2
5.	1	5	-4	16	3,2
6.	3	5	-2	4	0,8
7.	7	5	2	4	0,8
Σ	40	40			22,4

Во нашиот пример вредноста на χ^2 -статистика на тестот ќе биде:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \frac{(f_i - f_i^t)^2}{f_i^t} = \frac{0^2}{5} + \frac{8^2}{5} + \dots + \frac{2^2}{5} = 22,4$$

Најпрво треба да го определиме бројот на степените на слобода.

Овој број се определува според формулата $v=r-m-1$, каде r претставува број на набљудувани модалитети, а m број на параметри којшто мора да се оцени, за да се одредат очекуваните фреквенции. Во нашиот случај бројот на степени на слобода ќе биде $v=r-m-1=7$. За пресметување на очекуваните

фреквенции не користевме ниту еден параметар на распоредот, па затоа $m=0$. Во Статистичката таблица бр.5 во прилог со ниво на значајност од $\alpha=0,05$ и 7 степени на слобода, вредноста на χ^2 изнесува 14,067.

Бидејќи во нашиот случај $\chi^2 = 22,4 > \chi^2_{0,05;7}=14,067$, со ниво на значајност $\alpha=0,05$, заклучуваме дека нултата хипотеза - нема статистички значајна разлика во дадените одговори на стечајните управници за причините за одолговлекување на стечајните постапки во анкетата - се отфрла.

Поточно, заклучуваме дека има статистички значајна разлика во ставовите на стечајните управници по однос на причините за одолговлекување на стечајните постапки.

И од добиените податоци од Одделението за стечај при Министерството за економија на Република Македонија, а и поголемиот дел од стечајните управници одговориле дека водењето на судски постапки за побивање на правни дејства и упис на имотот во катастар е причина која најмногу влијае на долготраењето на стечајните постапки, а најмало влијание на траењето на стечајните постапки било непоседувањето на книговодствена документација на стечајниот должник.

Од погореизнесеното можеме да заклучиме дека треба да се преземат одредени мерки во однос на траењето на судските постапки (за побивање на правни дејства, за оспорени побарувања, за наплата на побарувања од должници на должникот и сл.) кои имаат најголемо влијание на траењето на стечајните постапки, за што во заклучокот од овој труд ќе се обидам да дадам одредени предлози кои сметам дека ќе придонесат овие судски постапки побрзо да се завршат, а со тоа и стечајните постапки кои се поврзани со исходот на овие судски постапки побрзо да се заклучуваат.

6. ЗАКЛУЧОК

Постоењето на ефикасен стечаен систем е неопходен за економијата на една земја бидејќи истиот обезбедува сигурност на доверителите, закрепнувањена претпријатијата со финансиски потешкотии и брзо враќање на блокираните средства во употреба.

По дефиниција стечајната постапка е итна постапка, бидејќи средствата кои се во сопственост на стечајниот должник секој ден губат од својата вредност, па затоа е потребно стечајната постапка да биде ефикасна и временски ограничена, со што би се зачувала вредноста на имотот на должникот, а со тоа ќе се заштитат интересите и на доверителите кои треба да се подмират од имотот на должникот, како и интересите на вработените кои очекуваат повторно да се вратат на работа кај должникот.

Од спроведеното истражување во овој труд, односно од добиените податоци за стечајните постапки во Република Македонија од Одделението за стечај при Министерството за економија на Република Македонија, како и од спроведената анкета со која беа испитувани ставовите на лиценцираните стечајни управници по однос на траењето на стечајните постапки во Република Македонија, произлегува дека стечајните постапки во Република Македонија траат многу долго време, односно отворените стечајни постапки по Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација просечно траат по 13,81 години, по Законот за стечај од 1997 година 6,55 години, а по Законот за стечај од 2006 година стечајните постапки просечно траат 1,38 години.

Во 2006 година кога се донесуваше последниот Закон за стечај од експертите во оваа правна област беше предвидувано дека стечајните постапки отворени по овој закон максимум треба да се заклучуваат за 6 месеци, а денес, после пет години од влегувањето во сила на овој закон и неговата примена, можеме да констатираме дека ваквото нивно предвидување во пракса не се остварува.

Бидејќи стечајните постапки се сложени судски постапки во чиешто спроведување покрај стечајниот судија учествуваат и вонсудски органи како што се стечајниот управник, одборот на доверители и собранието на доверители, многу тешко може да се утврди вината на некој од овие органи за

долгото траење на стечајните постапки, односно сите овие органи на стечајната постапка во нејзиното спроведување се зависни едни од други, па затоа е потребно сите тие беспрекорно да функционираат за да може отворената стечајна постапка да се заврши за што е можно пократко време.

Од спроведеното истражување во овој труд и од добиените резултати при истражувањето на причините за долгото траење на стечајните постапки во Република Македонија, може да се заклучи дека:

- ✓ Судовите кои имаат помалку стечајни предмети во работа побрзо ги заклучуваат стечајните постапки, за разлика од судовите кои имаат поголем број на стечајни предмети во работа,
- ✓ Стечајните управници кои имаат помалку стечајни предмети во работа побрзо ги заклучуваат стечајните постапки (најефикасни се стечајните управници кои имаат во работа помеѓу 6 и 10 стечајни предмети, а најнеефикасни се стечајните управници кои имаат во работа 16 или повеќе стечајни предмети),
- ✓ Потребно е стечајните судии да вршат порамноправна распределба на стечајни предмети по стечајни управници за побрзо да се заклучуваат стечајните постапки,
- ✓ Потребно е да се извршат измени на Законот за стечај кои се однесуваат на постапката за продажба на имотот на стечајниот должник кој претставува стечајна маса,
- ✓ Потребно е да се донесе посебна методологија за проценка на имотот кој влегува во стечајната маса, со помош на која овластените проценители ќе можат да го проценат имотот на стечајниот должник, на начин што ќе се овозможи на пазарот тој имот брзо и лесно да биде продаден,
- ✓ Потребно е во Република Македонија да се формираат специјализирани трговски судови кои ќе постапуваат само во трговските спорови помеѓу правни лица, а во кои спорови ќе спаѓаат и споровите поврзани со стечајните постапки (односно споровите за оспорени побарувања кај стечајниот должник, за побивање на правни дејства, за наплата на побарувања од

должници на должникот и сл.), со што ќе се овозможи брзо завршување на овие судски постапки, бидејќи во овие трговски судови ќе постапуваат исклучиво судии кои ќе бидат специјализирани за оваа област од правото,

- ✓ Потребно е доследно почитување на законските рокови предвидени во Законот за стечај од 2006 година, а особено да се почитува чл.91 ст.2 од Законот, со кој предметите за оспорени побарувања кај стечајниот должник мора да бидат земени во работа од страна на судот во рок од 15 дена од денот на приемот на предметот,
- ✓ Потребно е да се предвидат преклузивни законски рокови со кои судовите ќе бидат должни во предметите (во судските спорови) во кои како странка се појавува стечајниот должник веднаш да бидат земени во работа, и да биде предвиден рок во кој овие предмети ќе мора да бидат решени од страна на судиите кои ќе постапуваат по овие предмети,
- ✓ Со Законот за стечај да бидат предвидени казни за доверителите кои во текот на стечајната постапка ќе се обидат да ги злоупотребат своите права (во смисла намерно да не доаѓаат на закажано собрание на доверители, со цел истото да не може да се одржи, или намерно да не гласаат за одлуки кои според Законот за стечај треба да бидат донесени, а со цел стечајната постапка намерно и непотребно да ја одолговлекуваат на штета на останатите доверители во стечајната постапка).

Сметам дека со исполнувањето на погоренаведените предлози во голема мера ќе се влијае стечајните постапки во Република Македонија да траат пократко време, односно да се заклучуваат во разумен рок, а тоа ќе влијае позитивно и на доверителите кои во стечајните постапки ќе успеат во поголем процент да си ги подмират своите побарувања од стечајниот должник и да не се доведат во состојба и тие да станат неспособни за плаќање поради тоа што од стечајниот должник од кој имаат побарување не успеале да наплатат ништо, или наплатиле многу мал процент од своето побарување. Позитивен ефект од побрзото заклучување на стечајните постапки ќе има и

Република Македонија, која пред странските инвеститори ќе може да докаже дека е држава во која постои ефикасно законодавство, односно во која постои ефикасен правен систем и дека капиталот на странските инвеститори во одредена мера во Република Македонија ќе биде заштитен поради брзото и ефикасно законодавство.

Побрзото заклучување на стечајните постапки ќе биде во интерес и на лицата кои претходно биле вработени кај стечајниот должник, бидејќи тие ќе се надеваат на тоа дека доколку имотот на стечајниот должник во стечајната постапка побрзо се продаде на одреден купувач (инвеститор) постои можност тој да го оживее деловниот потфат на должникот (да го оживее производниот процес), а тие да бидат вратени на работа.

7. ДОДАТОК

Попис на табели

Табела 1. Сечајни постапки во тек по закони	стр.33
Табела 2. Заклучени сечајни постапки по закони во примена	стр.34
Табела 3. Сечајни постапки по судови по Законот за сечај од 1997 година	стр.39
Табела 4. Сечајни постапки по судови по Законот за сечај од 2006 година	стр.40
Табела 5. Заклучени сечајни постапки по судови по Законот за сечај од 2006 година	стр.42
Табела 6. Заклучени сечајни постапки по судови по претходните закони кои се во примена	стр.44
Табела 7. Број на сечајни управници во 2008,2009 и 2010 година	стр.48
Табела 8. Групирани и обработени податоци од Прилог 1.	стр.50
Табела 9. Работна табела за пресметка на Pearson-ов коефициент	стр.51
Табела 10. Работна табела за пресметка на χ^2 -статистика	стр.75

Попис на графикони

Графикон 1. Траење на сечајните постапки по Закон во примена	стр.35
Графикон 2. „Дали во Македонија долго траат сечајните постапки?“	стр.36
Графикон 3. „По кој закон сечајните постапки се решаваат најбрзо?“	стр.37
Графикон 4. Заклучени предмети по Законот за Сечај од 2006 година	стр.42
Графикон 6. Споредба на ефикасноста на судовите со висок број на предмети и мал број на предмети	стр.46
Графикон 7. „Дали недоволната едуцираност на одредени сечајни управници е причина за долготраењето на сечајните постапки?“	стр.49
Графикон 8. „Дали е потребна поголема едуцираност на сечајните управници?“	стр.49
Графикон 9. Споредба на ефикасност по број на предмети	стр.52
Графикон 10. Ефикасност по број на предмети	стр.53
Графикон 11. „Дали недоволната едуцираност на одредени сечајните управници е причина за долготраењето на сечајните постапки?“	стр.54
Графикон 12. „Дали нерамноправната распределба на сечајни предмети по сечајни управници придонесува за долго траење на сечајните постапки?“	стр.54
Графикон 13. Причини за одолговлекување на сечајната постапка и просечно времетраење на години во тек со број на постапки	стр.64

Попис на прилози

Прилог 1.	стр.84
Прилог 2.	стр.86
Анкета	стр.89

8. КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА (REFERENCES)

- [1] Брајановски Б. проф. д-р, Беличанец Т. проф. д-р, Николовски А. проф. д-р, *Коментар на законот за стечај*.
- [2] Велковски Томе, *Стечајната постапка во Република Македонија*.
- [3] Велковски Томе, Скопје (2010)., *Државните институции во стечајната постапка*.
- [4] m-r, sc. Domagoj Sajter, Osijek 2008 godina, doktorska disertacija, *Ekonomski aspekti stečajai restrukturiranja u stečaju*.
- [5] Измени и дополнувања на Законот за стечај, Службен весник на РМ бр. 17 од 24.03.2004 година.
- [6] Измени и дополнувања на Законот за стечај, Службен весник на РМ бр. 53 од 07.07.2000 година.
- [7] Jovanovic Jovan, Referat III konferencija odborapristupajucih zemalja INSOL EUROPE (ACC INSOL EUROPE) odrzane u Beogradu 11 i 12 maja 2007 godine, *Razvoj profesije stečajnog upravnika*.
- [8] Костовски Дејан 2007 година, *Закон за стечај-Коментар*.
- [9] Костовски Дејан и Хаџи-Василевска Марковска В. 2007, *Реорганизација на трговските друштва во стечајна постапка*.
- [10] Mihajlo Dika, *Insolventijsko pravo*, Zagreb, 1998.
- [11] Министерство за економија на РМ Скопје, Февруари 2011 година, Информација за актуелните движења во областа на стечајот во Република Македонија
- [12] Министерство за економија на РМ Октомври 2009 година, Информација за движење во стечајните постапки во Република Македонија,
- [13] Министерство за економија на РМ Скопје, Февруари 2011 година, Анализа за успешноста на стечајните управници,
- [14] Закон за присилно порамнување стечај и ликвидација, Службен лист на СФРЈ бр. 84/89,
- [15] Закон за стечај, Службен весник на РМ бр. 34 од 22.03.2006 година,
- [16] Закон за стечај, Службен весник на РМ бр. 55/97 од 29.10.1997 година,
- [17] Закон о stečaju, ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104-09),
- [18] Закон о стечајном поступку, ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 84-04),
- [19] Закон о Agenciji za licenciranje stečajnih upravnika, ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 84/04),
- [20] *Збирка прописа којима се уређује стечај*, Београд 2010, Агенција за лиценцирање стечајних управника,
- [21] www.economy.gov.mk Министерство за економија на Република Македонија

Прилог 1.

ТАБЕЛА НА ГРУПИ СТЕЧАЈНИ УПРАВНИЦИ РАСПОРЕДЕНИ СПОРЕД ВКУПЕН БРОЈ НА ПРЕДМЕТИ 31.12.2010						
Рб	Стечаен управник	Седиште	Број на предмети во тек	Број на заклучени предмети	Вкупен број на предмети	Стапка на заклучување %
1		Скопје	32	2	34	5,88
2		Скопје	17	3	20	15,00
3		Скопје	13	5	18	27,78
4		Скопје	15	3	18	16,67
5		Скопје	15	3	18	16,67
6		Скопје	17	1	18	5,56
7		Гостивар	13	3	16	18,75
8		Скопје	14	1	15	6,67
8	Над 16 предмети		136	21	157	13,38
9		Куманово	12	2	14	14,29
10		Струмица	13		13	0,00
11		Скопје	11	2	13	15,38
12		Скопје	12	1	13	7,69
13		Скопје	9	3	12	25,00
14		Скопје	6	6	12	50,00
15		Куманово	9	3	12	25,00
16		Скопје	10	2	12	16,67
17		Скопје	3	8	11	72,73
18		Струмица	10	1	11	9,09
10	Од 11-15 предмети		95	28	123	22,76
19		Прилеп	8	2	10	20,00
20		Скопје	10		10	0,00
21		Скопје	4	5	9	55,56
22		Скопје	7	1	8	12,50
23		Струга	8		8	0,00
24		Струмица	7	1	8	12,50
25		Скопје	4	3	7	42,86
26		Кочани	6	1	7	14,29
27		Кратово	3	3	6	50,00
28		Скопје	3	3	6	50,00
29		Скопје	3	3	6	50,00
30		Прилеп	2	4	6	66,67
31		Прилеп	1	5	6	83,33
32		Струга	3	3	6	50,00
14	Од 6 - 10 предмети		69	34	103	33,01
33		Тетово	4	1	5	20,00
34		Штип	5		5	0,00
35		Струга	5		5	0,00
36		Битола	1	3	4	75,00
37		Гостивар	4		4	0,00
38		Скопје	4		4	0,00
39		Скопје	3	1	4	25,00
40		Струга	1	3	4	75,00
41		Тетово		3	3	100,00

42		Штип	3		3	0,00
43		Велес	3		3	0,00
44		Охрид	3		3	0,00
45		Битола	3		3	0,00
46		Битола	1	2	3	66,67
47		Прилеп		3	3	100,00
48		Скопје		2	2	100,00
49		Штип	2		2	0,00
50		Велес	2		2	0,00
51		Битола		2	2	100,00
52		Струга	1	1	2	50,00
53		Тетово	2		2	0,00
54		Штип	2		2	0,00
55		Скопје	2		2	0,00
56		Охрид	1	1	2	50,00
57		Велес	1		1	0,00
58		Скопје	1		1	0,00
59		Велес	1		1	0,00
60		Штип		1	1	100,00
61		Скопје	1		1	0,00
62		Охрид		1	1	100,00
63		Скопје		1	1	100,00
64		Битола	1		1	0,00
65		Велес	1		1	0,00
33	Од 1 - 5 предмети		58	25	83	30,12
66		Скопје	0	0		0,00
67		Скопје	0	0		0,00
68		Битола	0	0		0,00
69		Велес	0	0		0,00
70		Битола	0	0		0,00
71		Куманово	0	0		0,00
72		Куманово	0	0		0,00
73		Скопје	0	0		0,00
74		Битола	0	0		0,00
75		Велес	0	0		0,00
76		Гевгелија	0	0		0,00
11	Без ниеден предмет		0	0		0,00
76	Гранд Тотал		358	108	466	23,18

Прилог 2.

**ПРИЧИНИ ЗА ОДОЛГОВЛЕКУВАЊЕ НА СТЕЧАЈНИТЕ ПОСТАПКИ
ПО ФАЗИ НА СТЕЧАЈНАТА ПОСТАПКА**

Причина за одолговлекување на стечајната постапка	Фаза на стечајната постапка	Број на стечајни постапки во тек	Просечно времетраење години во тек
0	1.0	6	4,00
	1.2	6	2,07
	1.3	12	2,64
	1.4	1	2,90
	2.0	4	6,41
	4.0	3	4,50
0 Топал		32	3,44
1	1.0	1	1,75
	1.2	40	6,69
	1.3	2	5,90
	1.4	3	5,65
	2.0	24	6,85
	3.0	4	7,13
	4.0	10	7,15
	4.1	2	3,75
	4.2	2	14,71
1 Топал		88	6,81
2	1.2	23	5,06
	2.0	9	6,10
	3.0	4	5,35
	4.0	11	6,39
	4.2	2	7,63
2 Топал		49	5,68
3	1.0	1	1,41
	1.1	4	6,37
	1.2	3	4,39
	1.4	3	4,98
	2.0	6	4,48
	3.0	3	6,54
	4.0	3	7,06
3 Топал		23	5,33
4	1.2	3	5,68
	4.0	1	7,81
4 Топал		4	6,21
5	1.0	1	1,08
	1.1	1	5,76
	1.2	3	2,07
	1.4	2	10,47
5 Топал		7	4,86

6	1.4	1	4,23
	2.0	14	4,16
	4.0	5	4,50
6 Топал		20	4,24
7	1.0	4	1,54
	1.2	8	4,29
	1.3	4	3,78
	1.4	5	4,48
	2.0	8	4,70
	3.0	2	4,58
	4.0	20	6,11
	4.2	2	10,56
7 Топал		53	5,06
(бланк)	1.0	59	0,66
	1.1	1	1,25
	1.2	7	0,95
	1.3	3	1,02
	1.4	1	2,78
	2.0	9	0,69
	4.0	2	1,86
	(бланк)		
(бланк) Топал		82	0,76
Гранд Топал		358	4,43

Прилог 2.

ФАЗИ НА СТЕЧАЈНАТА ПОСТАПКА

Основна шифра	Анализа	Опис на фазата
1	1.0	ПОЧЕТНА ИЛИ ПРВА ФАЗА Оваа фаза започнува со денот на отворањето на стечајната постапка, а завршува со донесување на одлуката за начинот на водење на стечајната постапка
	1.1	Утврдување на побарувања
	1.2	Утврдување на стечајна маса, попис и процена, почетен стечаен биланс
	1.3	Постапката мирува поради немање одлука за начинот на водење на стечајната постапка
	1.4	Друго
2	2.0	ВТОРА ФАЗА- Впачување Оваа фаза започнува со денот на донесување на одлуката за начинот на водење на стечајната постапка. Се применува во услови на спроведување на ликвидација
3	3.0	ТРЕТА ФАЗА- Авансна распределба Оваа фаза се остварува веднаш штом се соберат доволен износ на парични средства. Могли се повеќе авансни распределби
4	4.0	ЧЕТВРТА ФАЗА – ПОСЛЕДНА- Завршна фаза (завршна сметка, завршена извештај, конечна распределба, решение за заклучување)
	4.1	Изготвување на завршна сметка и завршен извештај, се изготвува план за конечна распределба. Оваа фаза завршува со донесувањето на одлуката за прифаќање на завршната сметка, завршниот извештај и планот за конечна распределба.
	4.2	Донесување на решение за заклучување на стечајната постапка и евентуално постапка по жалби на истата и бришење од трговскиот регистар
	4.3	По заклучувањето на стечајната постапка овластен е стечајниот управник да продолжи да ги води започнатите судски спорови до нивно завршување

ПРИЧИНИ ЗА ОДОЛГОВЛЕКУВАЊЕ НА СТЕЧАЈНАТА ПОСТАПКА

Шифра	Опис на причината
0	Собранието на доверители нема донесено одлука за начинот на водење на стечајната постапка
1	Се водат судски и управни постапки – побивање на правни дејства и упис на имотот во Катастар
2	Се водат судски постапки – наплата на побарувања од должникови должници
3	Се водат судски постапки – за оспорени побарувања
4	Изречена временна мерка – забрана на располагање со стечајната маса
5	Нема книговодствена документација
6	Нема заинтересирани купувачи, неуспешни тендери
7	Друго

ДО
ДАРКО РИСТОВ
КОЧАНИ

КОМОРА НА СТЕЧАЈНИ УПРАВНИЦИ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Бр. 04-304/11
31.03 2011 год.
СКОПЈЕ

Предмет: Доставува резултати од спроведена анкета
Врска: Барање за спроведување на анкета

Почитуван господине Ристов,

На Ваше барање, а заради изработка на магистерска тема со наслов: „Причини за долгот траење на стечајните постапки во Република Македонија,, Комората на стечајни управници на РМ спроведе анкета за определени прашања поврзани со Вашата тема.

Анкетата е спроведена над 40 испитаници - лиценцирани стечајни управници членови на Комората на стечајни управници на РМ во периодот од 05.02.2011 година до 15.02.2011 година
Резултатите од спроведената анкета се следни:

Прашања:

1. Дали во Република Македонија долго траат стечајните постапки?

ДА 33 НЕ 7 НЕ ЗНАМ

2. По кој Закон стечајните постапки се решаваат најбрзо?

1. Закон 88/90 0
2. Закон од 1997 1
3. Закон од 2006 39

3. Дали судовите постапуваат во Законските рокови (предвидени во Законот за Стечај) при водењето на стечајните постапки?

ДА 26 НЕ 12 НЕ ЗНАМ 2

2.1 Дали сметате дека недоволната едуцираност на одредени стечајни управници е причина за долгот траење на стечајните постапки?

ДА 4 НЕ 36 НЕ ЗНАМ

2.2 Дали е потребна поголема едуцираност на стечајните управници во смисла на одржување на семинари, обуки и сл?

ДА 21 НЕ 19 НЕ ЗНАМ

3.1 Дали постои рамноправна распределба на стечајни предмети по стечајни управници?

ДА 7 НЕ 33 НЕ ЗНАМ

3.2 Дали нерамноправната распределба на стечајни предмети по стечајни управници придонесува за долго траење на стечајните постапки, односно дали распределбата на стечајни предмети по стечајни управници влијае на ефикасноста на стечајните управници во водењето на стечајните постапки?

ДА 27 НЕ 13 НЕ ЗНАМ

4.1 Која од следните причини највеќе ги одолговлекува стечајните постапки?

1. Собранието на доверители нема донесено одлука за начинот на водење на стечајната постапка. 5
2. Се водат судски и управни постапки - побивање на правни дејства и упис на имотот во Катастар. 13
3. Се водат судски постапки - наплата на побарувања од должникови должници. 7
4. Се водат судски постапки - за оспорени побарувања. 3
5. Изречена временна мерка - забрана за располагање со стечајната маса. 1
6. Нема книговодствена документација. 1
7. Нема заинтересирани купувачи, неуспешни тендери. 3
8. Друго. 7

Претседател на Комората на
стечајни управници на РМ
Ацо Петров

Дарко Ристов
ПРИЧИНИ ЗА ДОЛГОТО ТРАЕЊЕ НА СТЕЧАЈНИТЕ ПОСТАПКИ ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Универзитет „Гоце Делчев” – Штип